

Operationeel Programma EFRO Zuid-Nederland 2021-2027

Conceptversie – 23 december 2021

CCI	2021NL16RFPR003
Titel in het Engels	ERDF 2021-2027 South Netherlands (OP Zuid)
Titel in nationale taal (talen)	Operationeel Programma EFRO Zuid-Nederland 2021-2027 (OP Zuid)
Versie	
Eerste jaar	2021
Laatste jaar	2027
Subsidiabel vanaf	1 januari 2021
Subsidiabel tot	31 december 2029
Nummer van het besluit van de Commissie	-
Datum van het besluit van de Commissie	-
Nummer wijzigingsbesluit lidstaat	-
Datum inwerkingtreding wijzigingsbesluit lidstaat	-
Niet-substantiële overdracht (artikel 19.5)	
Onder het programma vallende NUTS-regio 's (niet van toepassing op het EFMZV)	NL34 - Zeeland NL341 - Zeeuwsch-Vlaanderen NL342 - Overig Zeeland NL41 - Noord-Brabant NL411 - West-Noord-Brabant NL412 - Midden-Noord-Brabant NL413 - Noordoost-Noord-Brabant NL414 - Zuidoost-Noord-Brabant NL42 - Limburg NL421 - Noord-Limburg NL422 - Midden-Limburg NL423 - Zuid-Limburg
Betrokken fonds	EFRO

1. Programmastrategie: belangrijkste ontwikkelingsproblemen en beleidsreacties

Max. tekens: 29.995 incl. spaties / 30.000

Ambitie: innovatiekracht benutten voor economische én maatschappelijke impact

Zuid-Nederland heeft met het EFRO-programma 2021-2027 de ambitie uitvoering te geven aan de RIS3-prioriteiten en zo de regionale kracht op economie, ondernemerschap en innovatie te benutten en te versterken, met maatschappelijke én economische impact als doel. Dit houdt in: bijdragen aan innovatieve oplossingen op vijf grote maatschappelijke transities die in Zuid-Nederland én mondiaal spelen, en marktpartijen in staat stellen (inter)nationale marktkansen te benutten. De 5 transities – energie, klimaat, grondstoffen, landbouw & voeding en gezondheid – sluiten aan op de Green Deal en Europees en nationaal innovatiebeleid. Technologische kennis is belangrijk om tot doorbraken te komen, maar op zichzelf niet voldoende. De uitdaging is om de technologische én niet-technologische kracht van Zuid te benutten, door samenwerking binnen de regio maar juist ook over regiogrenzen heen.

In de programmastrategie gaan we in op:

- I. **Economische, sociale en territoriale verschillen**, inclusief analyse van de regionale economie en het innovatiesysteem
- II. **Tekortkomingen van de markt, investeringsbehoeften** en een aanvulling op andere vormen van steun, toegespitst op de **maatschappelijke transities**
- III. **Uitdagingen o.b.v. relevante landspecifieke aanbevelingen** en andere relevante aanbevelingen;
- IV. **Uitdagingen op administratieve capaciteit en bestuur**
- V. **Lessen uit ervaringen uit het verleden**
- VI. **Conclusie en prioriteiten** in het EFRO-programma

De Regionale Innovatieve Slimme Specialisatie Strategie (RIS3) 2021-2027 van Zuid-Nederland vormt een belangrijk vertrekpunt. De RIS3 is na 'Entrepreneurial Discovery' met stakeholders in april 2020 door de Gedeputeerde Staten van de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland vastgesteld. In lijn met de RIS3 zet het EFRO-programma in op innovatiebevordering, vanuit de constatering dat het landsdeel over specifieke kennis en kunde beschikt die tot doorbraken en innovaties binnen de transities kunnen leiden, maar dat kennis nog niet altijd de markt bereikt. Dit vraagt om gerichte inzet op valorisatie en toepassing van kennis, met het midden- en kleinbedrijf (mkb) voorop.

I. Economische, sociale en territoriale verschillen en regionale economie en innovatiesysteem

I.1. Sterkten: sterke kennispositie, cultuur en infrastructuur van samenwerken en strategische ligging

De 'kracht van Zuid' schuilt in de unieke combinatie van internationaal toonaangevende kennispartijen en campussen met een leidende technologiepositie, innovatief mkb met veelbelovende start- en scale-ups, en een sterke maakindustrie die in staat is innovaties te vermarkten. Zuid-Nederland beschikt over krachtige internationale (HTSM, agrofood, chemie) en nationale clusters (logistiek, biobased, life science, maintenance) en wereldwijde koplopers in sleuteltechnologieën als fotonica en digitale technologie. Het aantal bedrijven met succesvolle innovatieprojecten ligt boven nationaal en EU-gemiddelde, net als het aantal patentaanvragen. Tekenend is dat het landsdeel hoog scoort op innovatie-benchmarks zoals het 'Regional Innovation Scoreboard' en de 'Regional Competitiveness Index'. Bovenop de kennispositie is het juist ook de cultuur en infrastructuur van samenwerken en toepassen van kennis – in combinatie met creativiteit en designoplossingen – die zorgt voor een sterk regionaal innovatiesysteem.

Daarbij is interregionale en internationale samenwerking, gezien de strategische ligging tussen de Randstad, de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied, een onmiskenbaar onderdeel van het DNA van Zuid. Samenwerken en innoveren 'met open blik' zorgt dat innovaties tot stand komen. Kennis en kunde van 'buiten Zuid' vormt een waardevolle aanvulling op de innovatieketen, én Zuid-Nederlandse innovaties kunnen elders in Nederland en de EU worden toegepast. Een voorbeeld is het Vanguard Initiative, waarin Zuid samenwerkt met andere regio's aan 'Smart Industries'.

De beschikbaarheid van private investeringen in (Zuid-)Nederland is in de laatste jaren toegenomen. In het Innovation Scoreboard 2019, haalt Nederland een score van 110 (vs. 89.2 in 2011) op 'Venture capital expenditures'. Er zijn dus over het algemeen relatief veel financieringsopties om innovaties te vermarkten. Ook de R&D-intensiteit (aandeel in BBP) ligt in Zuid-Nederland met 2,76% relatief hoog (CBS, 2018; publiek plus privaat). Zuid scoort hiermee boven het nationale streefcijfer van 2,5% en boven het huidige nationale aandeel.

I.II. Kansen: internationale marktkansen binnen transitie benutten, mkb in de hoofdrol

Een belangrijke kans voor Zuid-Nederland is het internationale karakter en daarmee samenhangende marktkansen van de vijf transitie. Partijen kunnen hierop inspelen door nieuwe oplossingen voor mondiale uitdagingen te bedenken en daarin 'meters te maken'.

Zuid-Nederland scoort volgens het Innovation Scoreboard 2019 al goed op innovatie-indicatoren die het potentieel van valorisatie van innovaties door het mkb aanduiden, zoals op 'Innovative SMEs collaborating with others' (Zeeland=131,17; Noord-Brabant=124,69; Limburg=123,73; Europees gemiddelde =100). Het sterke ecosysteem van samenwerkende mkb'ers in Zuid kan bijdragen aan het nog beter in praktijk brengen en vermarkten van kennis in Zuid.

I.III. Zwakten: regionale verschillen in groeiselheden, krappe arbeidsmarkt en – deels – beperkte massa en dichtheid

Hoewel de economie van Zuid-Nederland zich gunstig ontwikkelt, lopen de groeiselheden binnen het landsdeel uiteen. In Noord-Brabant, en vooral in Zuidoost-Brabant en de grote Brabantse gemeenten (B5), ontwikkelt het BRP en de werkgelegenheid zich positiever dan in Zeeland en Limburg (LISA, 2019 – zie ook de RIS3). Dit hangt deels samen met demografische ontwikkelingen zoals ontgroening, vergrijzing en krimp, waar perifere gebieden in Zeeland en (Zuid-)Limburg mee kampen. Zo stijgt het percentage 60-plussers in de komende zeven jaar naar verwachting tot 33% in Zeeland (nu 31%), 30% in Noord-Brabant (nu 27%) en 35% in Limburg (nu 31%; nationaal 29% in 2027). Ook verschillen regio's in opleidingsniveau en inkomen. In Noord-Brabant ligt het aandeel beroepsbevolking met HBO- of WO diploma met 29% hoger dan in Limburg (25%) en Zeeland (23%) (CBS, 2018). Ook het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden is in Noord-Brabant met €43.900 hoger dan in Limburg (€40.100) en Zeeland (€41.600) (CBS, 2018). De regionale verschillen komen ook tot uiting in de provinciale scores op innovatie-indices.

Een remmende factor voor ontwikkeling en innovatie is de krapte op de arbeidsmarkt. 'Pre-corona' was de krapte over de hele linie, maar met name in technische en maatschappelijke beroepen, fors. Van alle provincies was de Noord-Brabantse arbeidsmarkt in Q2 van 2021 met 124 vacatures per 100 werklozen het meest gespannen (117 vacatures in Zeeland en 103 in Limburg). Hoewel de coronacrisis een tijdelijke opleving van de werkloosheid veroorzaakte (volgens o.a. CBS, CPB), is in veel sectoren de krapte teruggekeerd of zelfs nooit weggeweest. In het bijzonder is er een tekort aan technisch en/of praktisch opgeleid personeel op alle onderwijsniveaus (MBO, HBO, WO). Dit kan de komende jaren verder oplopen; zo blijkt uit de scenarioverkenning van het PBL (2020) dat de al bestaande spanning op de Zuid-Nederlandse arbeidsmarkt door de energietransitie verder toeneemt.

Voor Zuid Nederland als geheel gaat het om beperkte massa en dichtheid (en daarmee beperkte aantrekkingskracht op talent) in vergelijking tot andere internationale regio's. Binnen de

uitwerking van de mainportstatus van Brainport-Eindhoven is sprake van een andere situatie. De mainport heeft een hoge aantrekkingskracht op talent, echter de aanwas van talent kan de ontwikkeling van de economische massa onvoldoende bijhouden. Daardoor blijft er een tekort aan talent -net als elders in Nederland waar de vijver ook dun is- en wordt gewerkt aan oplossingen. Hetzelfde geldt voor internationale verbindingen (digitaal, weg, rail, water, lucht, buis). Deze zijn op orde, maar zeker in de periferie minder goed dan in Europese regio's met vergelijkbaar kennisniveau.

I.IV. Bedreigingen: fossiele chemie en procesindustrie en gevolgen coronacrisis

Een mogelijke bedreiging voor de (chemische) procesindustrie is de sterke afhankelijkheid van fossiele grondstoffen. Dit speelt onder meer in de drie chemieclusters (Kanaalzone Gent-Terneuzen en industriecluster Vlissingen, de Haven van Moerdijk, en Chemelot in Zuid-Limburg). Deze regio's zijn economisch sterk afhankelijk van deze clusters, en er zijn grote investeringen in innovatie, infrastructuur en arbeidsmarkt nodig voor de overgang naar een koolstofarme en circulaire economie. Ook in andere sectoren kunnen milieuvraagstukken een bedreiging vormen voor de regionale economie en brede welvaart. Denk aan de landbouw, waar de stikstofdiscussie, maar ook verdroging, verzilting en vershraling van bodemkwaliteit de behoefte aan duurzame oplossingen illustreren. Daarnaast brengt de overgang naar een duurzame industrie, mobiliteitssysteem en gebouwde omgeving uitdagingen met zich mee, onder meer op ruimtegebruik en maatschappelijke acceptatie. Opwekken van hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en opslag en transport van energie is nodig om de transitie succesvol te kunnen maken.

Tot slot vormen de maatschappelijke en economische effecten van de coronacrisis, die mondiaal én regionaal gevoeld worden, een actuele bedreiging voor de economie en de samenleving. Hoewel herstel in veel sectoren al is ingetreden, worden sommige sectoren nog steeds geraakt en is het verloop van de crisis onvoorspelbaar en kunnen nieuwe oplevingen van het virus nieuwe economische schade veroorzaken, en mogelijk ook de investeringskracht en -bereidheid van bedrijven raken.

II. Tekortkomingen van de markt en investeringsbehoeften – toegespitst op de 5 transitie – en aanvulling op andere vormen van steun

II.I. Tekortkomingen van de markt en investeringsbehoeften

Dit EFRO-programma speelt in op:

- **Technologische, financiële en juridische risico's bij demonstratie en opschaling van innovaties:** sommige innovaties werken goed op de schaal van een (living) lab of testomgeving, maar moeten in grotere (operationele) omgeving gedemonstreerd worden om (technologische) risico's weg te nemen. Deze laatste stappen in de innovatieketen tot aan marktintroductie (indicatief: Technological Readiness Level of TRL 6-9) zijn vaak tijdrovend, prijzig en de risico's zijn groot in verhouding tot de schaal van mkb'ers. En hoewel de beschikbaarheid van risicokapitaal in Zuid is verbeterd, kan het toch lastig zijn kapitaal te vergaren, zeker in tijden van economische onzekerheden. Dit blijkt ook uit de verkenning voor de Actieagenda Groene Chemie (ENZuid). Deze barrière is te ondervangen door het stimuleren van samenwerking tussen mkb onderling en met kennisinstellingen, gedeelde demonstratiefaciliteiten, en subsidiëring van de laatste TRL's en daarmee verkorting van de productontwikkelingsfase. Uit onderzoek van SIRA (2016) blijkt verder dat wet- en regelgeving (certificering, mededinging, vergunningen) innovaties vaak belemmeren. Dit EFRO-programma richt zich niet op aanpassing van wet- en regelgeving, maar door demonstratie en opschaling kunnen barrières worden geïdentificeerd en oplossingen worden gezocht.
- **Gebrek aan maatschappelijk draagvlak en bekendheid:** veel oplossingen binnen de transitie vergen een hoge mate van participatie van en acceptatie onder gebruikers (consumenten, burgers, bedrijven). Door het demonstreren van innovaties in hun omgeving, vormen van niet-technologische innovatie (bv. nieuwe vormen van governance, of samenwerkingen met design)

en het sluiten van nieuwe, brede coalities kan aan draagvlak worden gebouwd. Dit wordt ook opgemerkt in de Verkenning van regionale innovatie-ecosystemen vanuit de KIA Maatschappelijk Verdienvermogen.

II.II. Vijf maatschappelijke transitie centraal

Innovatie met maatschappelijke én economische impact is wat het EFRO-programma beoogt. Daarbij speelt het in op tekortkomingen van de markt en investeringsbehoeften binnen vijf maatschappelijke transitie die in de RIS3 centraal staan. Doel is bij te dragen aan oplossingen voor de opgaven binnen de transitie en aan het verzilveren van (inter)nationale marktkansen. De transitie op een rij:

> Energietransitie: Nederland heeft een Klimaatwet vastgesteld (inzet: 49% CO₂-reductie in 2030 t.o.v. 1990 en 95% in 2050) en maatregelen uitgewerkt in het Klimaatakkoord, in het verlengde van het Parijsakkoord, de Green Deal en de Sustainable Development Goals (SDG 7, zie sdgs.un.org). Daarnaast stelt Nederland iedere 5 jaar een Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK) op. Het INEK zet in op vijf dimensies, waarvan dit het EFRO-programma met name bijdraagt aan decarbonisatie, energie-efficiëntie en onderzoek, innovatie en concurrentievermogen.

De Regionale Energiestrategieën van Zuid-Nederland zetten samen in op ca. 12 TWh opwekking van duurzame energie op land tot 2030 (35% van de landelijke opgave). Dit gebeurt, grotendeels door bestaande technieken, maar iedere regio zet binnen de RES ook in op een deel innovatie.

Specifieke opgave voor Zuid-Nederland is dat hier drie nationale chemieclusters liggen met hoog energieverbruik. Tegelijkertijd zorgen deze clusters, maar ook andere kenmerken van Zuid, voor specifieke innovatiekansen. Denk aan de buizeninfrastructuur tussen de chemieclusters, de aanwezigheid van zee- en oppervlaktewater voor energieopwekking en -opslag, opschaling van groene waterstof en kennis van diverse sleuteltechnologieën.

> Grondstoffentransitie: De beperkte beschikbaarheid van grondstoffen vraagt om een transitie naar een circulaire economie. Het Rijk heeft het Grondstoffenakkoord, programma Nederland Circulair 2050 en de KIA Circulaire Economie opgesteld met als doel om in 2030 voor 50% circulair te zijn en in 2050 100%. De Zuid-Nederlandse provincies sluiten zich bij dit beleid aan. Dit sluit aan op SDG 12 en op het EU Circular Economy Action Plan. Reductie van afval- en reststromen gaat vaak gepaard met 'biobased' i.p.v. fossiele grondstoffen en waardenketens. Voor Zuid liggen er specifiek opgaven in de maakindustrie, de grote chemieclusters en de Agrifood. De opgave is het ontwikkelen van circulaire businessmodellen, eco-design en grotere betrokkenheid van het MKB om gedragsverandering te stimuleren (o.a. door economische prikkels). Tegelijkertijd liggen er ook kansen; zo heeft het landsdeel een sterke positie op het snijvlak van materialentechnologie en Agrifood. Ook in de transitie naar een smart industry is het potentieel van Zuid groot. Daarnaast spelen initiatieven op het gebied van circulair design en bouw.

> Klimaattransitie: Het Rijk speelt met de Nationale Adaptatie Strategie (NAS) en het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie in op de gevolgen van klimaatverandering, in lijn met SDG 13. Specifiek in Zuid spelen er belangrijke opgaven op waterveiligheid (hoogwaterbescherming) en water- en bodemkwaliteit (verzilting, verarming van landbouwgrond, erosie) en waterretentie. Zuid-Nederland kan het verschil maken dankzij haar sterke positie op digitale technologieën zoals meet- en regeltechniek en sensortechnologieën. Deze dragen bij aan slim beheer van water- en bodemkwaliteit, watertekort, wateroverlast, hittestress en meer. De Noordzeekust en de Zeeuwse wateren kennen een lange traditie van innovatief waterbeheer vanuit de noodzaak van kustbescherming; verdere klimaatadaptieve innovaties kunnen hier worden gedemonstreerd.

> Landbouw- en voedingstransitie: Het belang van duurzame, voedzame en gezonde voedselproductie in balans met de omgeving is groot. In de KIA Landbouw, Water, Voedsel zijn kringlooplandbouw, klimaatneutrale landbouw en voedselproductie en gewaardeerd, gezond en veilig voedsel de missies. Zuid-Nederland kan mondiaal voor doorbraken zorgen, dankzij haar voorname positie als productiegebied en exporteur, de grote verwerkings- en distributieketen, en het netwerk van technologische kennis én 'boerenverstand'. Voorbeelden van kansrijke innovaties

zijn de ontwikkeling van niet-dierlijke eiwitten, het sluiten van voedselketens, innovatieve plantenteelt op water/aquacultuur en precisielandbouw. Dergelijke innovaties dragen bij aan de landbouwtransitie en daarmee o.a. ook aan de stikstofproblematiek.

> Gezondheidstransitie: Eén van de 17 SDG's is een gezond en gelukkig leven. De KIA Gezondheid en Zorg stelt als doel dat Nederlanders in 2040 minstens 5 jaar langer gezond leven en dat de gezondheidsverschillen tussen groepen mensen afnemen. De transitie naar efficiënte en gepersonaliseerde zorg - met aandacht voor preventie - is prangend in Zuid door de toenemende vergrijzing en het tekort aan arbeid, zeker in rurale regio's. Innovatiekansen in de (preventieve) zorg en life sciences zijn er op E-health, 'evidence-based sensing', vitaliteit en opsporing van ziekten via nanotech- en fotonicatoepassingen. Daarbij heeft Zuid een flink trackrecord in projecten die zich richten op de sociale context, het vergroten van participatie en het betrekken van mkb, zorgorganisaties en verzekeraars. De uitdaging daarbij is om vormen van formele en informele zorgsystemen goed aan elkaar te koppelen. De gezondheidstransitie heeft tot slot sterke raakvlakken met de andere transitie's; zo worden initiatiefnemers uitgenodigd aan een betere luchtkwaliteit bij te dragen via projecten binnen de landbouwtransitie, en de energie- en grondstoffentransitie (bv. vergroening industrie, duurzame mobiliteit).

Dwarsdoorsnijdend thema's bij innovatiebevordering

- Water is een thema dat door alle transitie's heen loopt, met vraagstukken als het zoetwatertekort in de landbouw, waterveiligheid, (koel)water als grondstof/hulpstof voor industrie, verdroging, verzilting in de kustgebieden, mogelijkheden voor duurzame energie, en kansen voor gewasteelt (bv. zeewier). De ligging aan zee biedt innovatiekansen voor de maritieme sector, o.a. bij de circulaire transitie van havengebieden. Binnen Zuid-Nederland zijn krachtige partijen te vinden die tot innovatie kunnen komen op dit vlak.
- Digitalisering kan dwarsdoorsnijdend binnen alle transitie's voor doorbraken zorgen, door technologische toepassingen en andere vormen van samenwerken en organiseren mogelijk te maken.
- Creatief design en creatieve industrie kan als 'enabler' voor innovatie fungeren, door kennis, kunde en mensen bijeen te brengen. Ook kan het maatschappelijk bewustzijn en draagvlak creëren.
- Skillsontwikkeling: Voor elke transitie is het essentieel dat de beroepsbevolking beschikt over de juiste kennis en – vooral – vaardigheden. Investeren in skillsontwikkeling over de hele linie (van MBO tot WO) en voor alle generaties is noodzakelijk.

II.III. Aanvulling op andere vormen van steun: complementariteit en synergie met ander EU-, Rijks-, regionaal beleid

Het EFRO-programma sluit, met de inzet op innovatie binnen vijf transitie's, aan op de belangrijkste Europese beleidsdoelen voor de komende decennia. De energie-, klimaat- en grondstoffentransitie zijn alle onderdeel van de overgang naar een groen Europa (Green Deal). Ook ligt het EFRO-programma in lijn met het missiegedreven innovatiebeleid op Rijksniveau (zie ook de Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's) en de groeibrief¹ van het kabinet). Het EFRO-programma kan hier op regionale schaal en passend bij de kansen van Zuid-Nederland invulling aan geven. Daarnaast sluit het programma met de inzet op de landbouwtransitie aan op het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) en het Common Agricultural Policy (CAP) strategische plan. Bovendien draagt het bij aan het Klimaatakkoord, door innovaties te ondersteunen die bijdragen aan CO₂-reductie. Het programma sluit tot slot aan op provinciaal en regionaal economisch beleid voor structuurversterking en innovatie. Zowel in Limburg als Noord-Brabant zijn er fondsen voor de energietransitie, met risicokapitaal voor opschaling van innovatie. Ook staat innovatiebevordering in elk van de provincies hoog op de agenda, steeds vaker gekoppeld aan maatschappelijke doelen.

Positie EFRO-programma t.o.v. andere fondsen en kansen voor synergie

¹ 'Kamerbrief over groeistrategie voor Nederland op de lange termijn', 13 december 2019

Het EFRO-programma neemt een eigen positie in ten opzichte van andere Europese en nationale programma's:

- Het fonds is volledig **geënt op de kracht van Zuid-Nederland**, en beoogt impact op de regionale economie en het innovatie-ecosysteem. Veel andere fondsen kennen een bredere geografische scope (bv. Interreg) of beslaan zelfs heel Europa of Nederland. Binnen Zuid-Nederland werken de provincies op economisch vlak wel samen, maar is er geen ander innovatiefonds of –beleid op landsdelige schaal.
- **Innovatie met economische én maatschappelijke impact** binnen 5 transities. Veel fondsen hebben één specifieke thematische focus (denk aan LIFE+, Digital Europe of Connecting Europe Facility) en zijn niet direct op economische impact gericht; OP EFRO wél.
- **Mkb als belangrijkste doelgroep, én kansen maatschappelijk middenveld**. Voor veel programma's is het mkb ook de belangrijkste doelgroep (bv. de MIT-regeling), maar voor het maatschappelijk middenveld (NGO's, burgercoöperatieven, stichtingen, (zorg)instellingen, etc.) zijn er vaak minder opties, terwijl deze groep voor het vergroten van maatschappelijk draagvlak wel van belang is.
- **Ruimte voor complexe partnerschappen** met mkb'ers en kennisinstellingen (zie ook paragraaf V).
- **TRL en positie in de innovatieketen**: het EFRO-programma zet indicatief in op projecten van TRL 6 t/m 9, en zit daarmee in de innovatieketen ná onderzoeks- en innovatiemiddelen als Horizon Europe, de landelijke NWO-subsidies, de MIT-haalbaarheid (TRL 3-4) en (deels) MIT-samenwerking (TRL4-7 à 8) (die gemiddeld gezien lagere TRL's bestrijken), maar vóór fondsen voor verdere opschaling zoals InvestEU en CEF2 (digitale infrastructuur). Deze positie is overigens niet uniek; de combinatie van TRL en bovenstaande kenmerken maakt wel EFRO onderscheidend.

Zuid-Nederland streeft naar maximale synergie tussen het EFRO en de fondsen, en werkt hier ook samen met de andere drie landsdelen en het Rijk aan. Het gaat om:

- Inhoudelijke synergie tussen de Nederlandse EFRO-fondsen (bv. gezamenlijk optrekken in de programmering, uniforme werkwijze en beoordeling), kennisuitwisseling, communicatie, etc.
- Synergie met ander innovatiebeleid op regionaal, landelijk en EU-niveau (o.a. door afstemming met het Rijk over de uitvoering van de KIA's-KIC's, de MIT, andere EZK-instrumenten, en door regionale afstemming met c.q. aansluiting op provinciaal en lokaal innovatie- en klimaatbeleid).
- Met andere EU fondsen is in de voorbereiding van het programma de samenwerking, synergie en complementariteit gezocht met relevante fondsen en programma's zoals ESF+, JTF (waarbinnen voor Zuid-Nederland specifiek de focus ligt op de groene chemie en de energietransitie van de grootschalige industrie) en Interreg. Deze afstemming wordt bij de uitvoering van het EFRO-programma voortgezet. Bovendien wordt op dit moment nationaal invulling gegeven aan het RRF, wat zich richt op grootschalige investeringen. Ook hiermee wordt bij de uitvoering van het EFRO-programma gezocht naar maximale synergie.

III. Uitdagingen vastgesteld in relevante landspecifieke aanbevelingen en andere relevante aanbevelingen van de Unie aan de lidstaat;

De Europese Raad heeft in de landspecifieke aanbevelingen van 2019 geconstateerd dat Nederlandse O&O-investeringsintensiteit achterblijft bij het nationale streefcijfer van 2,5% en bij koplopers. De groei van de Nederlandse productiviteit is sterk afhankelijk van innovatie. De Raad adviseert investeringsgerelateerd economisch beleid te focussen op onderzoek en ontwikkeling, met name in de particuliere sector, op hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en strategieën ter vermindering van broeikasgasemissies, en op het aanpakken van knelpunten in het vervoer. Mede

daarom heeft in het EFRO-kader beleidsdoelstelling 1 ('een slimmer Europa') voor Nederland prioriteit.²

In de landenspecifieke aanbevelingen van 2020 benadrukt de Europese Raad het belang om publieke investeringsprojecten te vervroegen en private investeringen aan te moedigen om economisch herstel te bevorderen. Hierbij ligt de focus op de groene en digitale transitie, ingebed in het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid.

Als bijlage bij het Country Report (landverslag) uit 2019 (bijlage D) heeft de EC een aantal investeringsbehoeftes geformuleerd. Het gaat (verkort) om:

- versterken van investeringen in nieuwe processen, producten en diensten;
- ontwikkelen en gebruiken van het innovatie-ecosysteem en stimuleren van marktgerichte samenwerking om mkb meer te laten investeren in onderzoek en innovatie;
- stimuleren van interregionale samenwerking in nieuwe waardenketens;
- uitbouw van campussen en living labs, met deelname van het mkb;
- vaardigheden voor slimme specialisatie en het innovatievermogen van het mkb.

Het EFRO-programma geeft binnen de Zuid-Nederlandse context invulling aan de aanbevelingen van de Raad en de investeringsbehoeften uit het landverslag, door inzet op (marktgerichte) innovatiebevordering waarbij mkb en 'ecosysteemdenken' centraal staat.

IV. Uitdagingen op administratieve vereenvoudiging en capaciteit en bestuur

Zuid-Nederland beschikt over een sterke cultuur en infrastructuur van samenwerken en samen innoveren, met een volwaardige innovatie-infrastructuur (zie ook I.I). Qua governance kent Zuid-Nederland dus een solide basis. De uitdaging is om signalen en behoeften vanuit de markt en doelgroepen continu op te blijven halen. In de RIS3 van Zuid-Nederland is hiertoe een continue dialoog met regionale stakeholders voorzien en monitoring van de maatschappelijke impact (zie ook H.6). Ook stimuleert de managementautoriteit hiertoe de strategische inzet van aanbestedingen, waarbij indieners kwalitatieve 'lifecycle cost' indicatoren opnemen in aanbestedingen en waar relevant ook duurzaamheids- en sociale aspecten en innovatie aanmoedigen.

Een verdere uitdaging is de administratieve lasten te verminderen, om zo het mkb nog beter te bedienen. Zo stelt de evaluatie "Kennisonwikkeling en Innovatie" (RUG, 2018) controle op basis van wederzijds vertrouwen voor, zonder de 'scherpste kantjes van het controlesysteem'. Uit de evaluatie van de prioriteit Koolstofarme Economie OPZuid 2014-2020 bleek dat zware administratieve lasten in sommige gevallen ontmoedigend hebben gewerkt. Zuid sluit bij het programma-EFRO 2021-2027 aan op de landelijke afspraken over vereenvoudiging van de eenheidskosten (zie H. 8) en zorgt voor heldere communicatie (H.7).

V. Lessen uit ervaringen uit het verleden

Uit EFRO-evaluaties en de entrepreneurial discovery volgt een aantal lessen, die we benutten bij het EFRO-programma 2021-2027:

- **EFRO-ondersteunde innovaties hebben impact:** Uit de tussentijdse evaluatie Kennisonwikkeling en Innovatie (RUG, 2018) van de Nederlandse EFRO-programma's 2014-2020 blijkt dat innovaties daadwerkelijk impact hebben volgens de beoogde interventielogica's.
- **EFRO onderscheidt zich dankzij ondersteuning van complexe partnerschappen.** Ook blijkt uit die evaluatie dat het EFRO-programma zich onderscheidt van nationale innovatiemiddelen

² Overigens is de aanbeveling van de EC voor inzet op BD1 ('slimmer') vastgesteld voordat de Europese Green Deal tot stand is gekomen. In het licht van de Green Deal zijn de ambities vanuit de EC aangescherpt op het punt van energie en klimaat, en vormt voor Zuid-Nederland mede aanleiding om ook op BD2 ('Een groener Europa') in te zetten.

(o.a. uit de EZK/RVO box) door het ondersteunen van complexe partnerschappen of ‘Kennis en Innovatie Consortia’, waarin mkb’ers en kennisinstellingen samen tot innovatie komen.

- **Deskundigencommissies werken goed:** uit diezelfde evaluatie is gebleken dat een deskundigencommissie als poortwachter voor de selectie van kwalitatief hoogstaande projecten belangrijk is. H.6 gaat nader in op de inzet hiervan in de periode 2021-2027.
- **Steun aan mkb is effectief.** Uit de (pan-Europese) EFRO-evaluatie van de EC van de programmaperiode 2014-2020 blijkt dat de steun aan het mkb het grootste potentiële effect kan hebben, terwijl financiële steun aan grote ondernemingen en investeringen in luchthavens weinig effect heeft. Tijdens het OPZuid 2014-2020 werd in het gros van ondersteunde projecten (90%) mkb bedrijven bereikt.
- **Minder administratieve lasten, mkb-gerichte communicatie:** zie paragraaf IV en H.7.
- **Behoeft aan meer provinciale cofinanciering en afstemming met andere fondsen.** Beperkte of niet eenduidige cofinanciering bij provincies en ‘concurrentie’ van andere financieringsinstrumenten heeft de prioriteit Koolstofarme Economie van het OP Zuid 2014-2020 minder aantrekkelijk gemaakt. Inzet voor het EFRO-programma 2021-2027 is een optimale aansluiting op en complementariteit met overige financieringsinstrumenten op EU-, Rijks- en regioniveau.
- **Gerichte thematische calls werken goed.** In het OP EFRO 2014-2020 heeft Zuid geëxperimenteerd met specifieke thematische calls om bepaalde interventies gericht in te zetten. Het resultaat is positief; de goedgekeurde projecten zijn specifiek gericht op de geselecteerde uitdagingen.

VI. Conclusie EFRO Zuid-Nederland: inzet op ‘slimmer’ én ‘groener’

Zuid-Nederland zet met het EFRO-programma in op **slimme en groene innovaties ten faveure van de vijf maatschappelijke transities** (energie, grondstoffen, klimaat, landbouw en voeding, gezondheid). De urgentie binnen deze transities is groot en Zuid-Nederland beschikt over de juiste kennis en kunde om de (inter)nationale marktkansen binnen deze transities te verzilveren.

Met dit EFRO-programma gaan we daarbij op zoek naar projecten die **maatschappelijke impact** hebben, door innovatieve oplossingen binnen één of meerdere transities. Daarbij is het doel niet om de transities als zodanig te financieren, maar gaan we gericht op zoek naar projecten met een krachtige doel-middel-relatie en met uitzicht op (inter)nationale schaalbaarheid. Ook **economische impact en ecosysteemontwikkeling** is van belang. We zoeken innovaties die ontwikkeld en opgeschaald worden door spelers in Zuid-Nederland en die bijdragen aan versterking van de (inter)nationale concurrentie- en exportpositie . Innovatieve oplossingen kunnen daarbij zowel **technologisch als niet-technologisch** van aard zijn. Daarbij geldt het **mkb als voornaamste doelgroep** en daarbinnen juist ook innovatieve nieuwkomers (start- en scale-ups).

In het EFRO-programma geeft Zuid-Nederland deze inzet vorm via de beleidsdoelstelling (BD) 1 (‘Een slimmer Europa’) en BD 2 (‘Een groener Europa’). Daarbinnen kiest Zuid-Nederland voor drie specifieke doelstellingen (SD’s), aangegeven in tabel 1.

Tabel 1

Beleidsdoelstelling	Specifieke doelstelling	Motivering (samenvatting)
01 - Een slimmer Europa door de bevordering van een innovatieve en slimme	i) het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën;	1993 incl. spaties/ 2000 tekens In het EFRO-programma zetten we binnen beleidsdoelstelling 1 in op specifieke doelstelling (SD) i, vanuit de constatering dat er nog winst te behalen is in de valorisatie van kennis en innovaties door het mkb. Dit stelt het landsdeel in staat om in te spelen op de

Tabel 1

Beleidsdoelstelling	Specifieke doelstelling	Motivering (samenvatting)
economische transformatie		<p>investeringsbehoeften van het mkb om kansrijke innovaties binnen de vijf transitieën en daarmee impact te creëren op de vijf maatschappelijke transitieën.</p> <p>We volgen hiermee de aanbeveling van de Europese Raad van 2019 om het “investeringsgerelateerde economisch beleid te focussen op onderzoek en ontwikkeling, met name in de particuliere sector, op hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en strategieën ter vermindering van broeikasgasemissies (...)”. Dit sluit ook aan op de genoemde investeringsbehoeften voor de Nederlandse EFRO-programma’s uit het landverslag 2019, bijlage D (zie paragraaf III).</p> <p>De specifieke doelstelling is in lijn met de RIS3. Zuid-Nederland kan hiermee haar kracht op het gebied van kennis, innovatie en samenwerking optimaal benutten. De regio beschikt immers over een sterke technologische kennisbasis en partijen in Zuid hebben een sterke kennispositie op sleuteltechnologieën (o.a. Digitale technologieën, Fotonica, en Life Science & biotech). Dankzij de sterke cultuur en infrastructuur van samenwerken en innoveren is Zuid in staat om deze kennisbasis te verzilveren en te vertalen naar economische én maatschappelijke impact.</p> <p>Wat betreft financieringsinstrumenten wordt ingezet op subsidies. Uit de entrepreneurial discovery is gebleken dat er met name behoefte is aan subsidies die zich richten op de hogere TRL’s en het wegnemen van de onrendabele top. Daarnaast is de inzet op subsidies gezien de aard van de projecten en de doelgroep de juiste weg. Vanuit de publieke kant zijn daarnaast al veel financieringsinstrumenten beschikbaar en wordt geen financieringsgat ervaren voor projecten die zich richten op de hogere TRL’s waar het OPZuid zich op richt. In 2.1.1.1 wordt dit nader onderbouwd.</p>
02 - Een groener, koolstofarm Europa door de bevordering van een schone en eerlijke energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, aanpassing aan de klimaatverandering,	ii) het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen;	<p>1991 incl. spaties/ 2000 tekens</p> <p>Het EFRO-programma zet binnen beleidsdoelstelling 2 in op specifieke doelstelling (SD) ii (het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen), via projecten die innovatieve oplossingen op het gebied van duurzame energieopwekking in hun reële omgeving demonstreren en de laatste stappen richting marktintroductie zetten.</p> <p>Een belangrijk argument voor deze keuze is de urgentie voor Nederland om stappen te zetten om de nationale klimaatdoelstellingen van 2030 en 2050 te behalen, in lijn met het Klimaatakkoord en het INEK. Ook in Europees verband heeft de energietransitie – met de Green Deal – in de komende programmaperiode volop de aandacht.</p>

Tabel 1

Beleidsdoelstelling	Specifieke doelstelling	Motivering (samenvatting)
risicopreventie en risicobeheer		<p>Met de keuze voor BD2, SDii sluit Zuid-Nederland aan op nationaal en Europees beleid.</p> <p>Daarbij beschikt de regio Zuid-Nederland over specifieke krachten en bewezen ervaring op het gebied van technologieën om duurzame energie te produceren (o.a. waterstofelektrolyse, zon en wind en geothermie). Daarnaast bestaan er kansen in Zuid-Nederland om binnen brede coalities (mkb incl. start/-scale-ups, burgercoöperaties, milieuorganisaties) in te zetten op het in praktijk brengen van innovatieve oplossingen voor duurzame energieopwekking.</p> <p>Tegelijkertijd kent Zuid-Nederland specifieke uitdagingen binnen de energietransitie die de inzet op de gekozen SD rechtvaardigen. Zo is de Zuid-Nederlandse procesindustrie en de chemie nog sterk afhankelijk van fossiele bronnen. Ook vormt de maatschappelijke acceptatie van hernieuwbare energiebronnen – óók in Zuid-Nederland - een belangrijke uitdaging in de energietransitie. Het is daarom zeer relevant om sneller ‘meters te maken’ op de energietransitie in Zuid-Nederland en innovatieve oplossingen binnen de energietransitie in praktijk te demonstreren en op te schalen, in samenwerking met het maatschappelijk middenveld en lokale partijen.</p> <p>Ook voor SD 2.ii geldt dat er wordt ingezet op subsidies gezien de uitdagingen binnen de SD. Met name gericht op de hogere TRL's en het wegnemen van de onrendabele top.</p>
02	iii) het ontwikkelen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau;	<p>1951 incl. spaties/ 2000 tekens</p> <p>Om de opgave van de energietransitie te realiseren is, naast duurzame energieopwekking, ook een betrouwbaar en veilig energiesysteem nodig, dat goed communiceert tussen gebruik en opwek. Investeren in systemen die op verschillende schalen met elkaar communiceren om tot een efficiënt energiesysteem te komen is daarbij van belang. Daarnaast zijn investeringen in innovatieve conversie- en opslagtechnieken, in digitalisering en in organisatorische innovaties essentieel. Zonder een passende infrastructuur van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau kan de energietransitie niet slagen. De uitdaging voor Zuid-Nederland is daarbij om bestaande en nieuwe energiesystemen op lokale, regionale en (inter)nationale schaal nog beter te combineren en brede coalities beter met elkaar in contact te brengen en samenwerking te stimuleren. Binnen de gekozen SD kunnen partijen in Zuid-Nederland innovatieve oplossingen voor deze uitdagingen in praktijk demonstreren en opschalen.</p>

Tabel 1		
Beleidsdoelstelling	Specifieke doelstelling	Motivering (samenvatting)
		<p>Zuid-Nederland heeft bovendien de nodige deskundigheid op het gebied van conversie en opslag van energie. Zo biedt de sterke positie van Zuid-Nederland op het gebied van batterijtechnologie kansen, en heeft de regio een sterke positie op het gebied van intelligente meet- en regelsystemen (sensorechnologieën, artificial intelligence, smart grids, etc.) en digitale monitoring en aansturing van het energiesysteem. Dit is essentieel voor een betrouwbaar en veilig energiesysteem. Daarbij heeft de regio het vermogen om draagvlak voor duurzame energie te vergroten en vraag en aanbod van energie lokaal op elkaar aan te laten sluiten. De regionale infrastructuur (pijpleidingen, chemieclusters) in Zuid bieden bovendien kansen. Binnen de gekozen SD kan Zuid-Nederland deze kansen verzilveren.</p> <p>Ook voor SD 2.ii geldt dat er wordt ingezet op subsidies gezien de uitdagingen binnen de SD. Met name gericht op de hogere TRL's en het wegnemen van de onrendabele top.</p>

2. Prioriteiten, uitgezonderd technische bijstand

Tabel 1 T: Programmastructuur

ID	Titel [300]	TA	Grondslag voor berekening	Fonds	Categorie ondersteunde regio	Gerelateerde specifieke doelstelling
1	Bevorderen van innovatie met maatschappelijke en economische impact in Zuid-Nederland, dankzij het doorontwikkelen, demonstreren en vermarkten van kansrijke technologische én niet-technologische innovaties en versterking van het Zuid-Nederlandse innovatie-ecosysteem.	Ja	TSK (totale subsidiabele kosten)	EFRO	Meer ontwikkeld	SD 1.i
2	Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de	Ja	TSK	EFRO	Meer ontwikkeld	SD 2.ii

ID	Titel [300]	TA	Grondslag voor berekening	Fonds	Categorie ondersteunde regio	Gerelateerde specifieke doelstelling
	energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.					
2	Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.	Ja	TSK	EFRO	Meer ontwikkeld	SD 2.iii

2.1 Titel van de prioriteit

Bevorderen van innovatie met maatschappelijke en economische impact in Zuid-Nederland, dankzij het doorontwikkelen, demonstreren en vermarkten van kansrijke technologische én niet-technologische innovaties en versterking van het Zuid-Nederlandse innovatie-ecosysteem.

2.1.1. Specifieke doelstelling (werkgelegenheid en groei)

1. i) het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën;

2.1.1.1 Steunverlening van de fondsen

7.995 incl. spaties/ 8000 tekens

Doel van deze prioriteit is om innovatie in Zuid-NL te bevorderen, het innovatiesysteem te versterken en de benutting van dat innovatiesysteem te vergroten. Het gaat daarbij om innovatie die is gericht op 1 of meerdere van de 5 transities, zoals beschreven in hoofdstuk 1 (II.II). We streven naar innovatie die leidt tot economische versterking én maatschappelijke impact, waarbij het innovatiebegrip breed wordt geïnterpreteerd. Beide aspecten worden vooraf getoetst en tijdens en na projecten gemonitord.

De belangrijkste opgaven en innovatiekansen binnen elke transitie zijn uiteengezet in hoofdstuk 1. Ook innovatieprojecten binnen dwarsdoorsnijdende thema's kunnen – daar waar deze bijdragen aan de transities – binnen deze prioriteit worden ondersteund. Denk aan projecten gericht op: duurzaam waterbeheer (raakvlakken met klimaat-, grondstoffen- en landbouwtransitie); slimme mobiliteit (raakvlakken met energie- en grondstoffentransitie); bevordering van energie- en grondstoffenefficiëntie in de industrie; en raakvlak van gezondheid en voeding of gezondheid, klimaatadaptatie en betere luchtkwaliteit.

Soorten acties

Binnen deze SD komen de volgende soorten acties in aanmerking:

- I. **ondersteuning voor living labs en demonstraties in de reële omgeving, waarin bedrijven, kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld, incl. eindgebruikers, samenwerken** aan innovaties die bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen. Hierbij hebben we ook oog voor andere vormen van samenwerkingen en consortia in breder verband dan de klassieke triple helix, bv. door het betrekken van maatschappelijke instellingen en het stimuleren van burgerparticipatie.
- II. **(door)ontwikkeling van innovaties** die oplossingen bieden voor uitdagingen binnen één of meer maatschappelijke transitie. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen:
 - ondersteuning van innovatieprojecten **binnen individuele mkb-bedrijven**;
 - ondersteuning van innovatieprojecten **tussen samenwerkende bedrijven** (cluster- c.q. ecosysteemprojecten);
- III. **(door)ontwikkeling van vernieuwende interregionale en internationale waardenketens van bedrijven** om tot de vermarkting van innovaties binnen de transitie te komen;

Deze SD richt zich specifiek op innovaties die impact genereren op één of meerdere transitie. De projecten dienen deze impact aannemelijk te maken binnen het projectplan. De acties zijn gericht op het marktrijp maken van innovaties; hierbij denken we aan de fase van experimentele ontwikkeling tot marktintroductie.

De soorten acties voldoen aan het 'Do No Significant Harm' principe doordat de acties dankzij de aard van de acties geen significante milieu-impact hebben.

Acties gelijkheid, inclusie, discriminatie.

Bij de uitvoering van het programma worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU worden nageleefd bij de uitvoering. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

De belangrijkste doelgroepen

Het regionale mkb – inclusief innovatieve start- en scale-ups – is de belangrijkste doelgroep van deze SD. Acties kunnen in veel verschillende sectoren plaatsvinden en we sluiten geen sectoren op voorhand uit, maar calls kunnen wel een nadere specificatie bevatten. De in de RIS als enablers aangeduide partijen – in digitale technologie, creatieve industrie en/of skillsontwikkeling – kunnen ook als deelnemer en eindbegunstigde optreden. Kennis- en onderwijsinstellingen op WO-, HBO- en MBO-niveau zijn eveneens een belangrijke doelgroep. Het programma biedt nadrukkelijk ook ruimte voor samenwerkingsprojecten waarin mkb en kennis- en onderwijsinstellingen samen optrekken. Ook partijen in het maatschappelijk middenveld (stichtingen, NGOs) kunnen in consortia voor innovatieprojecten meedoen.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

Het EFRO-programma ondersteunt innovaties binnen heel Zuid-Nederland en kent daarbinnen geen nadere afbakening of begrenzing in de vorm van specifieke territoria. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van territoriale c.q. gebiedsgerichte instrumenten. Wel is er in projecten ruimte om op lokale schaal en/of gebiedsgerichte wijze innovatie te bevorderen.

De interregionale en transnationale acties

Bij de uitvoering van projecten zijn er volop kansen voor samenwerking met partijen buiten Zuid-Nederland (interregionaal binnen Nederland, grensoverschrijdend met Duitsland en België en internationaal). Samenwerken en innoveren 'met een open blik' over grenzen heen is binnen dit

EFRO-programma een belangrijke manier om innovaties tot stand te laten komen. Dit gaat twee kanten op: kennis en kunde van ‘buiten Zuid’ kan een waardevolle aanvulling zijn op de innovatieketen, en Zuid-Nederlandse innovaties kunnen elders worden toegepast en daar impact genereren.

Daarom is het binnen dit EFRO-programma mogelijk om in interregionaal en transnationaal verband samen te werken met partners van buiten Zuid-Nederland. Als voorwaarde geldt dat de maatschappelijke en economische impact van het project in Zuid-Nederland evident is. Er vindt vanuit de managementautoriteit regelmatig afstemming plaats met andere regio’s over EFRO en INTERREG. Ook is er nauwe samenwerking met de drie provincies, onder andere in reguliere overleggen.

Concrete interregionale en transnationale acties die binnen het EFRO-programma ondersteund kunnen worden:

- (door)ontwikkeling van vernieuwende interregionale en/of internationale waardenketens in samenwerking met partijen van buiten Zuid-Nederland om tot de vermarkting van innovaties binnen de transitie te komen;
- marktgerichte interregionale en/of internationale samenwerking tussen mkb’er(s) en kennisinstellingen aan oplossingen binnen de maatschappelijke transitie (zoals onder ‘soorten acties’ beschreven).

In het programma onderzoeken we gericht de mogelijkheid om samenwerkig met begunstigden in ten minste één andere lidstaat aan te moedigen door middel van interregionale, grensoverschrijdende en transnationale samenwerkingsacties. Hierbij zou bijvoorbeeld voorgeborduurd kunnen worden op de samenwerking binnen de Smart Specialisation Platforms, waar onder andere op het vlak van Photonica wordt samengewerkt met bijvoorbeeld Bretagne en Noordrhein-Westfalen.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten

De ondersteuning binnen deze SD vindt plaats door middel van subsidies. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften (o.a. technologische, financiële en juridische risico’s bij demonstratie en opschaling van innovatie) te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen. Vanuit de publieke kant zijn daarnaast al veel financieringsinstrumenten beschikbaar en wordt geen financieringsgat ervaren voor projecten die zich richten op de hogere TRL’s waar het OPZuid zich op richt. In de provincie Noord-Brabant zijn er 14 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen en 3 garantiefondsen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 50.000 euro tot 30 miljoen euro. In de provincie Limburg zijn er 2 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 100.000 euro tot 25 miljoen euro. In de provincie Zeeland zijn er 3 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 150.000 euro tot 2,5 miljoen euro.

Gebruik van indicatoren

De lijst met meest relevante output- en resultaatindicatoren voor de monitoring en rapportage binnen het EFRO-programma is uitgewerkt in tabel 2 en 3.

2.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
------------	-------------------------	-------	----------------	--------	-----------------	-------------	-----------------	---------------------

1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 01	Ondersteunende ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	Ondernemingen	453	1.763
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	Ondernemingen	107	368
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 04	Ondernemingen met niet-financiële steun	Ondernemingen	332	1.395
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksinstituten	Ondernemingen	2	188

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meet eenheid	Uitgangswaarde of referentiewaarde	Referentie jaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR 02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan subsidies, financiële instrumenten)	Euro	0	2020	73.644.139	OP monitoring	
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR 03	Kmo's die product- of procesinnovatie introduceren	Ondernemingen	0	2020	579	OP monitoring	
1	1.i	EFRO		RCR 05	Kmo's/mkb's die intern innoveren	Ondernemingen	0	2020	294	OP monitoring	

2.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per type steunverlening⁴

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	009 O&I in mkb, waaronder netwerkactiviteiten (industriële onderzoek, experimentele ontwikkeling, haalbaarheidsstudies)	€ 26.710.310
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	026 Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstituten, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	€ 9.539.369
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	027 Innovatieprocessen in kmo's (innovatie op basis van processen,	€ 11.447.276

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
				organisatie, marketing, co-creatie, gebruikers en vraag)	
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	028 Technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs	€ 9. 539.369
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	029 Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en universiteiten gericht op de koolstofarme economie, bestendigheid tegen en adaptatie aan klimaatverandering	€ 11. 447.276
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	030 Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie	€ 7.631.517

Tabel 5 (financieringsvorm): voor alle specifieke doelstellingen ‘subsidie’

Tabel 5: Dimensie 2 – financieringsvorm

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	01 Subsidie	€ 76.315.170

Tabel 6 (territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus): voor alle specifieke doelstellingen ‘subsidie’ en ‘leningen/garantie’

Tabel 6: Dimensie 3 – territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	48 Geen territoriale toespitsing	€ 76.315.170

Tabel 7: N.v.t (ESF).

Tabel 8: Dimensie 7 – gender equality dimension

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	03 Genderneutraal	€ 0,00

2.1 Titel van de prioriteit

Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.

2.1.1. Specifieke doelstelling (werkgelegenheid en groei)

2. ii) het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen;

2.1.1.1 Steunverlening van de fondsen

7.592 incl. spaties/ 8000 tekens

Inleiding

Doel van deze prioriteit is om toepassing, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen binnen de energietransitie te bevorderen. Daarbij gaat het binnen specifieke doelstelling 2.ii om innovatieve wijzen van hernieuwbare energieopwekking.

De belangrijkste acties, hoofddoelgroepen, toepassingsgebieden en financieringsinstrumenten op een rij:

Soorten acties

Voorbeelden van concrete acties die binnen het EFRO-programma kunnen worden ondersteund zijn:

- I. **ondersteunen van het mkb bij de vermarkting van innovaties die kunnen bijdragen aan hernieuwbare energieproductie** in Zuid-Nederland en daarbuiten, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van business cases, demonstratie in de reële omgeving, proefproductie, en eerste uitrol c.q. initiële opschaling;
- II. **op lokale schaal in praktijk brengen en doorontwikkelen van innovatieve vormen van duurzame energieproductie**, in samenwerking met lokale stakeholders inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen. Dit kan bijvoorbeeld door demonstratie in de reële omgeving, het opzetten van innovatieve organisatiestructuren ten behoeve van het organiseren en financieren van particuliere investeringen in duurzame energieopwekking, en gebiedsgerichte pilots op het niveau van een wijk of bedrijventerrein.

De acties binnen deze specifieke doelstelling richten zich met name op het marktrijp maken van innovaties. Daarnaast voldoen de soorten acties aan het 'Do No Significant Harm' principe doordat de acties dankzij de aard van acties geen significante milieu-impact hebben.

Acties gelijkheid, inclusie, discriminatie.

Bij de uitvoering van dit EFRO-programma Zuid 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU worden nageleefd bij de uitvoering. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten. We vragen indieners expliciet in hun projectplannen op te nemen hoe men hiermee omgaat.

De belangrijkste doelgroepen

Net als in de eerste prioriteit binnen het EFRO-programma geldt ook hier dat het regionale mkb – inclusief innovatieve start- en scale-ups – als belangrijke doelgroep geldt. Acties kunnen in veel verschillende sectoren plaatsvinden en we sluiten daarom geen sectoren uit, maar indicatief zijn bedrijven in de clusters HTSM (High Tech Systems and Materials), de chemie, het

maintenancecluster (waar installatietechnieken en technieken als sensortechnologie en predictive maintenance kunnen worden ingezet voor de toepassing van groene energie), delen van de overige procesindustrie en in de energiesector kansrijk om tot innovatie binnen de energietransitie te komen. Daarbij kunnen partijen gespecialiseerd in digitale technologieën, creatieve industrie en skillsontwikkeling als ‘enabler’ fungeren.

Kennis- en onderwijsinstellingen op WO, HBO en MBO niveau zijn eveneens een belangrijke doelgroep, waarbij de uitdaging zit in het toepassen van de kennis waar zij over beschikken.

Daarnaast geldt in het bijzonder binnen deze prioriteit dat de effecten van de energietransitie vaak lokaal landen en zicht- en voelbaar zijn. Met het oog op maatschappelijk draagvlak gelden daarom ook lokale partijen in het maatschappelijk middenveld als doelgroep. Denk aan burgercoöperaties die gezamenlijk een energiecoöperatie of –gemeenschap uitvoeren en andere organisatievormen in het maatschappelijk middenveld (stichtingen, NGOs).

Er worden in calls nadere eisen geformuleerd aan de professionaliteit van alle partijen, zodat de kwaliteit van de uitvoering en de continuïteit na het project is verzekerd.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

Het EFRO-programma ondersteunt innovaties in de energietransitie binnen heel Zuid-Nederland, en kent daarbinnen geen nadere afbakening of begrenzing in de vorm van specifieke territoria. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van territoriale c.q. gebiedsgerichte instrumenten. Wel is er in projecten ruimte om op lokale schaal en/of gebiedsgerichte wijze innovaties in praktijk te brengen. Ook is er aandacht voor de regio-specifieke kansen en opgaven binnen de energietransitie in Zuid-Nederland.

De interregionale en transnationale acties

Ook binnen deze prioriteit zijn er volop kansen voor samenwerking met partijen buiten Zuid-Nederland. Daarom is het binnen dit EFRO-programma mogelijk om in interregionaal en transnationaal verband samen te werken met partners van buiten Zuid-Nederland. Als voorwaarde geldt dat de maatschappelijke en economische impact van het project in Zuid-Nederland zelf evident is. Er vindt vanuit de Managementautoriteit regelmatig afstemming plaats met andere regio's over EFRO en INTERREG. Ook is er nauwe samenwerking met de drie provincies, onder andere in reguliere overleggen.

Concrete interregionale en transnationale acties die binnen het EFRO-programma ondersteund kunnen worden:

- ondersteunen van interregionale of internationale partnerschappen bestaande uit mkb'ers bij de vermarkting van energie-innovaties in Zuid-Nederland en daarbuiten (zoals hierboven beschreven).
- op lokale schaal toepassen van innovatieve vormen van duurzame energiewinning, in samenwerking met lokale stakeholders én relevante stakeholders van buiten Zuid-Nederland (inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen; verder zoals hierboven beschreven).

Waar nodig zal het programma de mogelijkheid onderzoeken om samenwerking met begunstigen in ten minste één andere lidstaat aan te moedigen door middel van interregionale, grensoverschrijdende en transnationale samenwerkingsacties. Samenwerking in het kader van het Vanguard initiatief (en specifiek met regio Lombardije), gericht op ‘Efficient and sustainable manufacturing’, kan hier bijvoorbeeld kansrijk voor zijn.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten

De ondersteuning binnen deze specifieke doelstelling vindt plaats door middel van subsidies. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften (o.a. technologische,

financiële en juridische risico's bij demonstratie en opschaling van innovatie) te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen. Vanuit de publieke kant zijn daarnaast veel financieringsinstrumenten beschikbaar en wordt geen financieringsgat ervaren voor projecten die zich richten op de hogere TRL's waar het OPZuid zich op richt. In de provincie Noord-Brabant zijn er 14 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen en 3 garantiefondsen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 50.000 euro tot 30 miljoen euro. In de provincie Limburg zijn er 2 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 100.000 euro tot 25 miljoen euro. In de provincie Zeeland zijn er 3 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 150.000 euro tot 2,5 miljoen euro.

Gebruik van indicatoren en meten van maatschappelijke impact

De lijst met meest relevante output- en resultaatindicatoren voor de monitoring en rapportage binnen het EFRO-programma is uitgewerkt in tabel 2 en 3.

2.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 01	Ondersteunende ondernemingen (waarvan: mirco-, klein, middelgroot, groot)	Ondernemingen	114	397
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 02	Ondernemingen gesteund door subsidies	Ondernemingen	33	116
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 04	Ondernemingen met niet-financiële steun	Ondernemingen	82	281
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 22	Bijkomende productiecapaciteit voor hernieuwbare energie (waarvan: elektriciteit, thermisch)	MWh	0	27
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 97	Aantal ondersteunende energiegemeenschappen en hernieuwbare-energiegemeenschappen	Energie gemeenschappen	1	6

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Uitgangswaarde of referentiewaarde	Referentiejaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financiële instrumenten)	Euro	0	2020	15.780.887	OP monitoring'	

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meet eenheid	Uitgangswaarde of referentiële waarde	Referentie jaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR03	Kmo's die product- of procesinnovatie introduceren	Ondernemingen	0	2020	116	OP monitoring'	
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR32	Hernieuwbare energie: met het netwerk verbonden capaciteit (operationeel) ⁸	MW	0	2020	27	OP monitoring'	

2.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per type steunverlening⁴

Tabel 4 (interventiegebied)

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	029 Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en universiteiten gericht op de koolstofarme economie, bestendigheid tegen en adaptatie aan klimaatverandering	€ 6.541.300
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	046: Steun voor entiteiten die diensten verrichten die bijdragen aan een koolstofarme economie en bestendigheid tegen klimaatverandering, met inbegrip van bewustmakingsmaatregelen	€ 2.616.520
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	047 Hernieuwbare energie: wind	€ 1.635.325
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	048 Hernieuwbare energie: zonne-energie	€ 2.943.585
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	051 Hernieuwbare energie: zee	€ 1.635.325
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	052 Overige vormen van hernieuwbare energie (waaronder geothermie)	€ 981.195

Tabel 5 (financieringsvorm)

Tabel 5: Dimensie 2 – financieringsvorm

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	01 Subsidie	€ 16.353.251

Tabel 6 (territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus)

Tabel 6: Dimensie 3 – territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	48 Geen territoriale toespitsing	€ 16.353.251

Tabel 7: N.v.t (ESF).

Tabel 8: Dimensie 7 – gender equality dimension					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	03 Genderneutraal	€ 0,00

2.1 Titel van de prioriteit

Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.

2.1.1. Specifieke doelstelling (werkgelegenheid en groei)

2. iii) het ontwikkelen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau

2.1.1.1 Steunverlening van de fondsen

7.984 incl. spaties/ 8000 tekens

Doel van deze prioriteit is om toepassing, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen binnen de energietransitie te bevorderen. Daarbij gaat het om innovatieve wijzen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau waarbij digitale beheersystemen een belangrijke rol kunnen spelen.

De belangrijkste acties, hoofddoelgroepen, toepassingsgebieden en financieringsinstrumenten op een rij:

Soorten acties

Voorbeelden van concrete acties die binnen het EFRO-programma kunnen worden ondersteund zijn:

- I. **ondersteunen van het mkb bij de vermarkting van innovaties die tot slimmere, efficiëntere, duurzamere, stabielere of veiligere energiesystemen, energienetwerken en lokale energieopslag kunnen leiden** in Zuid-Nederland en daarbuiten. Dit kan bijvoorbeeld door het ontwikkelen van business cases, demonstratie in de reële omgeving, proefproductie en eerste uitrol c.q. initiële opschaling;
- II. **op lokale schaal in praktijk brengen en doorontwikkelen van innovatieve vormen van slimme en duurzame energiesystemen, -netwerken en -opslag** in samenwerking met lokale stakeholders (inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen). Dit kan bijvoorbeeld door demonstratie in de reële omgeving, het

opzetten van innovatieve organisatiestructuren ten behoeve van het organiseren en financieren van particuliere investeringen in de opslag van duurzame energie en gebiedsgerichte pilots op het niveau van een wijk of bedrijventerrein.

De acties binnen deze specifieke doelstelling richten zich met name op het marktrijp maken van innovaties. In de uitvoering van het EFRO-programma wordt de verbinding gezocht tussen SD 2.ii (hernieuwbare energieopwekking) en SD 2.iii (slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau) en wordt ruimte geboden aan projecten die acties binnen beide doelstellingen combineren.

De soorten acties voldoen aan het 'Do No Significant Harm' principe doordat de acties dankzij de aard van acties geen significante milieu-impact hebben.

Acties gelijkheid, inclusie, discriminatie.

Bij de uitvoering van dit EFRO-Programma Zuid 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU worden nageleefd bij de uitvoering. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten. We vragen indieners expliciet in hun projectplannen op te nemen hoe men hiermee omgaat.

De belangrijkste doelgroepen

Net als in de eerste prioriteit binnen het EFRO-programma geldt ook hier dat het regionale mkb – inclusief innovatieve start- en scale-ups – als belangrijke doelgroep geldt. Acties kunnen in veel verschillende sectoren plaatsvinden en we sluiten daarom geen sectoren uit, maar indicatief zijn bedrijven in de clusters HTSM (High Tech Systems and Materials), de chemie, het maintenancecluster (waar installatietechnieken en technieken als sensortechnologie en predictive maintenance kunnen worden ingezet voor de toepassing van groene energie), delen van de overige procesindustrie en in de energiesector kansrijk om tot innovatie binnen de energietransitie te komen. Daarbij kunnen partijen gespecialiseerd in digitale technologieën, creatieve industrie en skillsontwikkeling als 'enabler' fungeren.

Kennis- en onderwijsinstellingen op WO, HBO en MBO niveau zijn eveneens een belangrijke doelgroep, waarbij de uitdaging zit in het toepassen van de kennis waar zij over beschikken.

Daarnaast geldt binnen deze prioriteit dat de effecten van de energietransitie vaak lokaal landen en zicht- en voelbaar zijn. Met het oog op maatschappelijk draagvlak gelden daarom ook lokale partijen in het maatschappelijk middenveld als doelgroep. Denk aan burgercoöperaties die gezamenlijk een energiecoöperatie of –gemeenschap uitvoeren en andere organisatievormen in het maatschappelijk middenveld (stichtingen, NGOs).

Er worden in calls nadere eisen geformuleerd aan de professionaliteit van alle partijen zodat de kwaliteit van de uitvoering en de continuïteit na het project is verzekerd.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

Het EFRO-programma ondersteunt innovaties in de energietransitie binnen heel Zuid-Nederland, en kent daarbinnen geen nadere afbakening of begrenzing in de vorm van specifieke territoria. Ook wordt geen gebruik gemaakt van territoriale c.q. gebiedsgerichte instrumenten. Wel is er in projecten ruimte om op lokale schaal en/of gebiedsgerichte wijze innovaties in praktijk te brengen. Ook is er aandacht voor de regiospecifieke kansen en opgaven binnen de energietransitie in Zuid-Nederland.

De interregionale en transnationale acties

Binnen deze prioriteit zijn volop kansen voor samenwerking met partijen buiten Zuid-Nederland. Daarom is het binnen dit EFRO programma mogelijk om in interregionaal en transnationaal verband samen te werken met partners van buiten Zuid-Nederland. Als voorwaarde geldt dat de maatschappelijke en economische impact van het project in Zuid-Nederland zelf evident is. Er vindt vanuit de managementautoriteit regelmatig afstemming plaats met andere regio's over EFRO en INTERREG. Ook is er nauwe samenwerking met de drie provincies, onder andere in reguliere overleggen.

Concrete interregionale en transnationale acties die binnen het EFRO-programma ondersteund kunnen worden:

- ondersteunen van interregionale of internationale partnerschappen bestaande uit mkb'ers bij de vermarkting van energie-innovaties in Zuid-Nederland en daarbuiten (zoals hierboven beschreven).
- op lokale schaal toepassen van innovatieve vormen van duurzame energiesystemen en opslag, in samenwerking met lokale stakeholders én relevante stakeholders van buiten Zuid-Nederland (inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen; verder zoals hierboven beschreven).

Waar nodig zal het programma de mogelijkheid onderzoeken om samenwerking met begunstigden in ten minste één andere lidstaat aan te moedigen door middel van interregionale, grensoverschrijdende en transnationale samenwerkingsacties. Hoewel er op dit thema nog geen concrete samenwerkingen zijn biedt de samenwerking met regio's die zijn aangesloten bij het Vanguard potentie.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten

De ondersteuning binnen deze specifieke doelstelling vindt plaats door middel van subsidies. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften (o.a. technologische, financiële en juridische risico's bij demonstratie en opschaling van innovatie) te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen. Vanuit de publieke kant zijn daarnaast al veel financieringsinstrumenten beschikbaar en wordt geen financieringsgat ervaren voor projecten die zich richten op de hogere TRL's waar het OPZuid zich op richt. In de provincie Noord-Brabant zijn er 14 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen en 3 garantiefondsen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 50.000 euro tot 30 miljoen euro. In de provincie Limburg zijn er 2 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 100.000 euro tot 25 miljoen euro. In de provincie Zeeland zijn er 3 fondsen die leningen en participaties beschikbaar stellen. Deze fondsen bieden financiering in de range van 150.000 euro tot 2,5 miljoen euro.

Gebruik van indicatoren en meten van maatschappelijke impact

De lijst met meest relevante output- en resultaatindicatoren voor de monitoring en rapportage binnen het EFRO-programma is uitgewerkt in tabel 2 en 3.

2.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO01	Ondersteunende ondernemingen (waarvan: mirco-, klein, middelgroot, groot)	Ondernemingen	80	281

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO02	Ondernemingen gesteund door subsidies	Onderneming	12	40
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	Onderneming	69	241
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO23	Digitale beheerssystemen voor slimme netwerken	Onderneming	0	11
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO105	Oplossingen voor elektriciteitsopslag	Onderneming	0	10

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Uitgangswaarde of referentiewaarde	Referentiejaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financiële instrumenten)	Euro	0	2020	15.780.887	OP monitoring	
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR03	Kmo's die product- of procesinnovatie introduceren	Ondernemingen	0	2020	40	OP monitoring'	
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR34	Uitrol van projecten voor slimme energiesystemen	Onderneming	0	2020	10	OP monitoring	

2.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per type steunverlening⁴

Tabel 4 (interventiegebied)

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	029 Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en universiteiten gericht op de koolstofarme economie, bestendigheid tegen en adaptatie aan klimaatverandering	€ 4. 088.313

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	046: Steun voor entiteiten die diensten verrichten die bijdragen aan een koolstofarme economie en bestendigheid tegen klimaatverandering, met inbegrip van bewustmakingsmaatregelen	€ 4.088.313
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	053 Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	€ 8.176.625

Tabel 5 (financieringsvorm)

Tabel 5: Dimensie 2 – financieringsvorm

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	01 Subsidie	€ 16.353.251

Tabel 6 (territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus)

Tabel 6: Dimensie 3 – territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	48 Geen territoriale toespitsing	€ 16.353.251

Tabel 7: N.v.t (ESF).

Tabel 8: Dimensie 7 – gender equality dimension

Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	03 Genderneutraal	€ 0,00

3. Financieel plan

3.A Overdrachten en bijdragen⁶

Tabel 15: Bijdragen aan InvestEU* - *niet van toepassing*

	Regiocategorie	Venster 1 (a)	Venster 2 (b)	Venster 3 (c)	Venster 4 (d)	Venster 5 (e)	Bedrag (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
EFRO	Meer ontwikkeld						
	Minder ontwikkeld						
	Overgang						
	Ultraperifeer en noordelijk dunbevolkt						
ESF+	Meer ontwikkeld						
	Minder ontwikkeld						
	Overgang						
	Ultraperifeer						
CF							
EFMZV							
Totaal							

*Cumulatieve bedragen voor alle bijdragen tijdens de programmeringsperiode.

Tabel 16: Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer* - *niet van toepassing*

Fonds	Regiocategorie	Instrument 1 (a)	Instrument 2 (b)	Instrument 3 (c)	Instrument 4 (d)	Instrument 5 (e)	Overgedragen bedrag (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
EFRO	Meer ontwikkeld						
	Overgang						

⁶ Alleen van toepassing op programmawijzigingen in overeenstemming met de artikelen 10 en 21 van de GB-verordening.

Minder ontwikkeld

Ultraperifeer en noordelijk dunbevolkt

ESF+ Meer ontwikkeld
Overgang
Minder ontwikkeld
Ultraperifer

CF

EFMZ
V

Totaal

*Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten tijdens de programmeringsperiode.

Tabel 17: Overdrachten tussen fondsen in gedeeld beheer* - niet van toepassing

		EFRO				ESF+				CF	EFMZV	AMF	ISF	BMVI	Totaal
		Meer ontwikkeld	Overgang	Minder ontwikkeld	Ultraprifeer en noordelijk dunbevolkt	Meer ontwikkeld	Overgang	Minder ontwikkeld	Ultraprifeer						
EFRO	Meer ontwikkeld														
	Overgang														
	Minder ontwikkeld														
	Ultraprifeer en noordelijk dunbevolkt														
ESF+	Meer ontwikkeld														
	Overgang														
	Minder ontwikkeld														
	Ultraprifeer														
CF															
EFMZV															
Totaal															

*Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten tijdens de programmeringsperiode.

3.1 Financiële toewijzingen per jaar

Tabel 10: Financiële toewijzing per jaar

Fonds	Regio categorie	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Total
							Excl. flex.	Flex.	Excl. flex.	Flex.	
EFRO	Meer ontwikkeld	€ 14.662.858	€ 14.956.705	€ 15.256.431	€ 15.562.249	€ 15.874.183	€ 8.096.176	€ 8.096.176	€ 8.258.447	€ 8.258.447	€ 109.021.672
Totaal		€ 14.662.858	€ 14.956.705	€ 15.256.431	€ 15.562.249	€ 15.874.183	€ 8.096.176	€ 8.096.176	€ 8.258.447	€ 8.258.447	€ 109.021.672

3.2 Totale financiële toewijzingen per fonds en nationale medefinanciering³

Tabel 11: Totale financiële toewijzing per fonds en nationale medefinanciering													
Beleidsdoelstelling Nr. of TA	Prioriteit	Grondslag voor de berekening van de EU-steun (totaal of publiek)	Fonds	Regio categorie*	EU-bijdrage (a)		Splitsing EU-bijdrage		Nationale bijdrage (d)=(e)+(f)	Indicatieve uitsplitsing van de nationale bijdrage		Totaal (g)=(a)+(d)	Medefinancieringspercentage (h)=(a)/(g)
					(a)=(b)+(c)+(i)	Excl. TB (b)	TB flat rate (c)	Flexibiliteit (i)		Publiek (e)	Privaat (f)		
	Prioriteit 1	T	EFRO	Meer ontwikkeld	€ 76.315.170	€ 62.673.366	€ 2.580.706	€ 11.061.098	€ 141.728.174	€ 65.413.003	€ 76.315.170	€ 218.043.344	35%
	Prioriteit 2	T	EFRO	Meer ontwikkeld	€ 32.706.502	€ 26.860.014	€ 1.106.017	€ 4.740.470	€ 60.740.646	€ 28.034.144	€ 32.706.502	€ 93.447.147	35%
Totaal EFRO					€ 109.021.672	€ 89.533.381	€ 3.686.723	€ 15.801.568	€ 202.468.819	€ 93.447.147	€ 109.021.672	€ 311.490.491	35%
Algemeen totaal					€ 109.021.672	€ 89.533.381	€ 3.686.723	€ 15.801.568	€ 202.468.819	€ 93.447.147	€ 109.021.672	€ 311.490.491	35%

* Voor het EFRO: minder ontwikkeld, overgang en meer ontwikkeld en, in voorkomend geval, speciale toewijzing voor ultraperifere en noordelijke dunbevolkte regio's. Voor het ESF+: minder ontwikkeld, overgang en meer ontwikkeld en, in voorkomend geval, aanvullende toewijzing voor ultraperifere regio's. Voor het CF: niet van toepassing. Voor technische bijstand hangt de toepassing van regiocategorieën af van de selectie van een fonds.

** Indien relevant voor alle regiocategorieën.

³ Vóór de tussentijdse herziening in 2025 voor het EFRO, het ESF+ en het CF, financiële toewijzingen voor de jaren 2021 tot en met 2025 alleen.

4. Randvoorwaarden

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
Goede governance van de nationale of regionale strategie voor slimme specialisatie	EFRO	Alle specifieke doelstellingen van de beleidsdoelstellingen: 1.1 Een slimmer Europa door de bevordering van een innovatieve en slimme economische transformatie	Ja	Actuele analyse van knelpunten voor innovatieverspreiding, met inbegrip van digitalisering	Ja	83/ 500 tekens	958/ 1000 tekens
						RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/prog-rammaperiode-2021-2027/)	In de RIS wordt een analyse gegeven van de economische kracht van de sleuteltechnologieën in Zuid Nederland. De uitdaging zit in de valorisatie: innovaties de markt laten bereiken. Het mkb speelt hierbij een cruciale rol. Met een focus op het wegnemen van obstakels voor opschaling biedt de RIS3 mogelijkheden om voldoende toegevoegde waarde te hebben. Het 'Regional Innovation Scoreboard 2019' duidt op een relatieve zwakte m.b.t. O&O uitgaven. Daarnaast ligt Zuid Nederland strategisch in west Europa grenzend aan België en Duitsland en centraal tussen een aantal metropool gebieden. In het onderzoek van dhr Boschma zal er speciale aandacht zijn voor een benchmark met andere regio's en hoe (internationale) samenwerking de regio kan versterken. In de aanpak zet Zuid Nederland in op innovatiebevordering gericht op en economische versterking en een duidelijke bijdrage aan de maatschappelijke transitie waarbij digitalisering een belangrijke enabler is.
			Ja	Bestaan van bevoegde regionale / nationale instelling of instantie belast met het beheer van de strategie voor slimme specialisatie	Ja	83/ 500 tekens	996/ 1000 tekens
						RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/prog-rammaperiode-2021-2027/)	De uitvoeringsverantwoordelijkheid zal formeel worden gedragen door de provincie Noord Brabant als beheersautoriteit van het OPZuid. Periodiek zal overleg plaatsvinden met de provincie Zeeland en Limburg. De voorbereidingsgroep is hiervoor ingesteld. Hierin zijn de betrokken provincies vertegenwoordigd en volgen zij kritisch de werkzaamheden en voorstellen van Stimulus voordat deze worden voorgelegd aan de Gedeputeerde Staten van de provincies. De monitoring, actualisatie en continuering van het EDP zal concreet gedaan worden door Stimulus programmamanagement. De capaciteit is op orde en heeft ervaring met het op orde houden van de regionale innovatie strategie. Stimulus heeft een relevant netwerk (bestaande uit kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties) om dit proces van EDP te volgen. Om de input vanuit het veld te organiseren en de RIS dynamisch te houden zal er regelmatig met ENZuid worden overlegd en zal afstemming plaatsvinden met andere stakeholders.
			Ja	Instrumenten voor toezicht en evaluatie	Ja	83/ 500 tekens	987/ 1000 tekens

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
				om de voortgang te meten in de richting van de doelstellingen van de strategie		RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/programma/periode-2021-2027/)	MA Zuid gebruikt een periodieke monitoring die ook benut wordt voor de evaluaties. Naast het continueren van de monitor uit de vorige programmaperiode wordt een specifiekere monitor opgezet a.d.h.v. het relatedness model. Daarnaast wordt er een monitor ontwikkeld om de maatschappelijke impact te monitoren. De stakeholders worden aan de voorkant van iedere evaluatie betrokken, tijdens de evaluatie wordt informatie bij hen opgehaald en daarna worden ze betrokken bij het bespreken van de resultaten en de mogelijke consequenties voor het programma. De input wordt geleverd door te monitoren of Zuid de middelen besteedt in lijn met de doelstellingen van de RIS3. In dit proces is het belangrijk dat de stakeholders op diverse niveaus worden betrokken. Bestaande gremia (leden CvT, stuurgroep en deskundigencommissie) in de OPZuid governance krijgen hierin een rol alsmede nieuwe samenwerkingsverbanden zoals ENZuid en de andere triplehelixorganisaties in Zuid zoals genoemd in de RIS3.
			Ja	Doeltreffende werking van het ondernemingsgezin ontdekingsproces	Ja	83/ 500 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/programma/periode-2021-2027/)	917/ 1000 tekens Kenmerkend voor Zuid-Nederland is de cultuur van samenwerken en de traditie van kennis in praktijk brengen. De regio beschikt over een volwaardige innovatie-infrastructuur die samenwerken en innoveren bevordert. In de regio zijn vlakdekkende triple-helix-netwerkorganisaties en ontwikkelingsmaatschappijen actief. Ook kent Zuid sterke campussen waar kennisinstellingen en bedrijven samenkomen en werken aan innovatie. Van deze bestaande relevante structuren maken we in het EDP graag gebruik (zie bijlage 4 RIS3). De betrokkenen worden geïdentificeerd door gebruik te maken van de reeds bekende stakeholders die in de eerdere processen zijn betrokken. Daarnaast zullen we altijd open staan voor nieuwe stakeholders. Deze kunnen onder andere worden geïdentificeerd uit de project indieners binnen de diverse programma's. Daarnaast worden de eerste lijn stakeholders ook gevraagd naar unusual suspects uit dat netwerk.
			Ja	Acties die nodig zijn voor de verbetering van de nationale of regionale onderzoeks- en innovatiesystemen	Ja	83/ 500 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/programma/periode-2021-2027/)	986/ 1000 tekens In Zuid is sprake van een goed functionerend innovatiesysteem. Het kan nog beter. Eén van de aanbevelingen van de EC aan Nederland is om de uitgaven aan R&D te vergroten en de uitbouw van interregionale waardeketens te bevorderen. Dat laatste is nu, expliciet opgenomen als één van de ambities in de RIS3

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
							van Zuid. Door met de RIS3 in te spelen op de Rijksprioriteiten en KIA's verwachten we de toestroom van Rijksmiddelen en middelen van andere overheden te kunnen optimaliseren, en een stimulans te geven aan R&D investeringen door bedrijven. Aanwezige quadruplehelix-partijen (triple helix plus burgercoöperaties/maatschappelijk middenveld) worden gestimuleerd om nog meer samen te werken aan de vermarkting van innovatie. De inzet op 'innovatie met een open blik', met sterke grensoverschrijdende verbanden, versterkt de innovatieketen en zorgt dat kennis van buiten in Zuid wordt ingezet en vice versa. Verbeterde governance en het continue EDP versterkt ook het innovatiesysteem.
			Ja	Acties om de industriële overgang te sturen	Ja	83/ 500 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/prog-rammaperiode-2021-2027/)	866/ 1000 tekens In de RIS3 is de industriële sterkte van Zuid-Nederland in combinatie met de goede uitgangspositie op het vlak van sleuteltechnologieën van de regio uitgewerkt. Toch brengen de benoemde transities nog grote uitdagingen met zich mee voor de omschakeling van de industrie. Juist in de RIS staan veel voorbeelden hiervan opgenomen. De nadruk ligt op de technologische doorontwikkeling met zicht op maatschappelijke impact. In Zuid liggen er bijvoorbeeld kansen voor het verbeteren en opschalen van conventionele duurzame technieken (wind en zon en in het verlengde daarvan bijvoorbeeld ook groene waterstof) die al goed beschikbaar zijn, en van technieken die nog in ontwikkeling zijn over de hele breedte van de 5 transities. Innovatie wordt vanuit de programma's ondersteund als het een substantieel energie-potentieel heeft en ook buiten Zuid-Nederland kansen biedt.
			Ja	Maatregelen voor internationale samenwerking	Ja	83/ 500 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/prog-rammaperiode-2021-2027/)	903/ 1000 tekens Zuid Nederland is bij uitstek een internationaal georiënteerde regio. In dit interregionale perspectief worden diverse kansen voor Zuid-Nederland bevorderd op het vlak van industriële vernieuwing, sleuteltechnologieën en op andere thema's binnen de transities, waarop onder andere wordt ingezet via de Europese thematische Slimme Specialisatie Platformen. In de RIS is internationale rol en de kansen hiervan op diverse plekken benoemd. De belangrijkste kans waar deze RIS op inspeelt, wordt gevormd door het internationale karakter van de transities en de daarmee samenhangende internationale marktkansen. Vanguard ingezet op HTSM, Biobased en Maintenance. Een

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
							belangrijk element uit de strategie is om 'met open blik' te innoveren en daarbij over de grenzen van Zuid-Nederland heen te kijken, door samenwerkingsverbanden met partners in binnen- en buitenland aan te gaan, te versterken en te benutten.
Governance van de energiesector	EFRO	2.2 Bevordering van hernieuwbare energie door investeringen in opwekkingscapaciteit	Ja	Er zijn nationale energie- en klimaatplannen vastgesteld en deze omvatten:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarde en vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				1. alle elementen van het model in bijlage I van de verordening betreffende de governance van de energie-unie ¹ ;		127/ 500 tekens Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 (ec.europa.eu/energy/sites/energy/files/documents/nl_final_necp_main_nl.pdf)	75/ 1000 tekens Er is een Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 vastgesteld.
				2. een indicatief overzicht van de geplande financiële middelen en mechanismen voor maatregelen ter bevordering van koolstofarme energie.		127/ 500 tekens Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 (ec.europa.eu/energy/sites/energy/files/documents/nl_final_necp_main_nl.pdf)	75/ 1000 tekens Er is een Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 vastgesteld.
Doeltreffende bevordering van het gebruik van hernieuwbare energie in alle sectoren en in de hele EU	EFRO	2.2 Bevordering van hernieuwbare energie door investeringen in opwekkingscapaciteit	Ja	Er is voorzien in maatregelen om te zorgen voor:	Ja		

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
				1. Naleving van het nationale bindende streefdoel voor 2020 inzake hernieuwbare energiebronnen en van dit basisscenario tot 2030 in overeenstemming met de herschikking van Richtlijn 2009/28/EG2		<p>410/ 500 tekens</p> <p>Nationaal Programma Regionale Energiestrategie gestoeld op regionale energiestrategieën: https://www.regionale-energiestrategie.nl/default.asp</p> <p>Interbestuurlijke Programma (februari 2018) voor een meerjarige programmatische nationale aanpak uit te werken met landsdekkende regionale energiestrategieën https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/02/14/programma-mastart-interbestuurlijk-programma-ibp.</p>	<p>609/ 1000 tekens</p> <p>Hernieuwbare energie – bevordering gebruik – volgens het INEK acht de EC voor Nederland 26% een redelijk doel (EU-doel 32%). Nederland toont de ambitie een aandeel van 27% te realiseren. PBL schat dat met alle maatregelen 30-32% wordt gehaald (INEK pag. 10)</p> <p>In het Interbestuurlijke Programma (februari 2018) voor een meerjarige programmatische nationale aanpak uit te werken met landsdekkende regionale energiestrategieën is afgesproken dat deze strategieën ruimtelijk geborgd worden via het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk en via het beleid van de Waterschappen (o.a. waterbeleidsplannen).</p>
				2. Een toename van het aandeel hernieuwbare energie in de verwarmings- en koelingssector met 1 procentpunt per jaar tot 2030		<p>264/ 500 tekens</p> <p>Voortgangsrapportage energie uit hernieuwbare bronnen in NL eind 2019: http://www.rijksoverheid.nl/biographies/rijksoverheid/documenten/rapporten/2019/12/31/voortgangsrapportage-energie-uit-</p>	<p>358/ 1000 tekens</p> <p>Toename aandeel Hernieuwbare energie in verwarming en koelingssector maakt deel uit van de richtlijn en wordt tweejaarlijks gemonitord. In 2015 en 2016 (rapportage 2018) was het 5,5%. In 2017 en 2018 resp. 5,7 en 6,1%.</p> <p>Op pag. 12 is een uitgebreid overzicht opgenomen van maatregelen genomen en/of gepland om de groei van Hernieuwbare energie te bevorderen.</p>

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
						hernieuwbare-bronnen-in-nederland-2017-2018/bijlage-voortgangsrapportage.pdf)	
Doeltreffende toezichtmechanismen van de markt voor overheidsopdrachten	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Er is voorzien in controlemechanismen met betrekking tot alle procedures krachtens nationale wetgeving inzake overheidsopdrachten, waaronder:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				Regelingen om te zorgen voor de verzameling van doeltreffende, betrouwbare en volledige gegevens en indicatoren binnen één enkel IT-systeem of netwerk van interoperabele systemen, met het oog op de toepassing van het eenmaligheidsbeginsel en ter bevordering van de rapportageverplichtingen uit hoofde van artikel 83, lid 3, van Richtlijn 2014/24/EU, in overeenstemming met de vereisten voor e-aanbestedingen, alsook uit hoofde van artikel 84 van Richtlijn 2014/24/EU. De gegevens en indicatoren omvatten ten minste de volgende elementen:			
				Kwaliteit en intensiteit van de concurrentie: namen			

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
				van de winnende en initiële inschrijvers, aantal initiële inschrijvers, aantal geselecteerde inschrijvers, de contractuele prijs – ten opzichte van de aanvankelijke begrotingstoewijzing en, waar mogelijk via aanbestedingsregisters, de definitieve prijs na voltooiing;			
				Deelname van kmo's als rechtstreekse inschrijvers;			
				Ingestelde beroepen tegen de besluiten van de aanbestedende autoriteiten, inclusief ten minste het aantal beroepen, de tijd die nodig is voor een beslissing in eerste aanleg, en het aantal besluiten dat is doorverwezen naar tweede aanleg;			
				Een lijst van alle opdrachten die zijn geplaatst op grond van de regels inzake uitzonderingen op de regels voor openbare aanbestedingen, onder vermelding van de specifieke bepaling die is gebruikt.			
				Regelingen om ervoor te zorgen dat de bevoegde nationale autoriteiten over voldoende capaciteit beschikken voor de monitoring en de analyse van de gegevens.			
				Regelingen om de gegevens en			

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
				indicatoren, alsook de resultaten van de analyse, beschikbaar te maken voor het publiek in de vorm van gebruiksvriendelijke open data.			
				Regelingen om ervoor te zorgen dat alle informatie die wijst op vermoedelijke manipulatie stelselmatig wordt meegedeeld aan de bevoegde nationale instanties.			
Middelen en capaciteit voor de effectieve toepassing van de staatssteunregels	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	De beheersautoriteiten hebben de instrumenten en de capaciteit om de naleving van de staatssteunregels te controleren dankzij:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarde vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				1.Gemakkelijke en brede toegang tot permanent geactualiseerde informatie over ondernemingen die zich in moeilijkheden bevinden en waarvan een terugvordering wordt geëist.			
				2.Toegang tot deskundig advies en begeleiding inzake staatssteun, verleend door lokale of nationale expertisecentra, onder coördinatie van de nationale instanties belast met het toezicht op staatssteun, met werkafspraken om ervoor te zorgen dat over de expertise daadwerkelijk			

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
				overleg wordt gepleegd met de betrokkenen.			
Effectieve toepassing en uitvoering van het EU-Handvest van de grondrechten	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Er is voorzien in doeltreffende mechanismen om de naleving van het EU-Handvest van de grondrechten te waarborgen, waaronder:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarde en vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				1.Regelingen om te controleren dat de door de fondsen ondersteunde concrete acties verenigbaar zijn met het Handvest van de grondrechten.			
				2.Regelingen voor rapportage aan het toezichtcomité over de verenigbaarheid van de door de fondsen ondersteunde concrete acties met het Handvest van de grondrechten.			
Uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) in overeenstemming met Besluit 2010/48/EG van de Raad.	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Er is voorzien in een nationaal kader voor de uitvoering van het UNCRPD, met onder meer:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarde en vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				1.Meetbare doelstellingen,			

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
				gegevensverzameling en toezichtmechanismen.			
				2.Regelingen om ervoor te zorgen dat het beleid, de wetgeving en de normen inzake toegankelijkheid naar behoren tot uiting komen in de voorbereiding en de uitvoering van de programma's.			

5. Programma-autoriteiten

Tabel 13: Programma-autoriteiten			
Programma-autoriteiten	Naam van de instelling 117 incl. spaties/ 500 tekens	Naam van de contactpersoon 70 incl. spaties/ 200 tekens	E-mail 97 incl. spaties/ 200 tekens
Beheersautoriteit	Provincie Noord-Brabant	Gido ten Dolle	GtDolle@brabant.nl
Boekhoudautoriteit	Managementautoriteit	Sander Donders	s.donders@stimulus.nl
Auditautoriteit	Ministerie van Financiën	Ton van Wissen	a.p.m.wissen@minfin.nl
Orgaan dat betaling van de Commissie ontvangt	Provincie Noord-Brabant	Hans Overbeek	h.overbeek@stimulus.nl
Indien van toepassing, autoriteiten die betalingen ontvangen van de commissie op grond van technische bijstand (Artikel 30(5))	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Als er sprake is van technische bijstand extra tabel toevoegen (zie programmaformat):

Tabel 13 bis: Het gedeelte van de percentages als bedoeld in artikel 30, lid 5, onder b, dat zou worden vergoed aan de instanties die betalingen van de Commissie ontvangen in het geval van technische bijstand overeenkomstig artikel 30, lid 5 (in procentpunten)	
Provincie Noord-Brabant	100%

6. Partnerschap

Max. tekens: 9.998 / 10.000

Bij het opstellen van het EFRO-programma zijn verschillende partners in Zuid-Nederland en daarbuiten betrokken; zij zullen ook betrokken blijven bij de uitvoering van het programma. Deze partners zijn voorgedragen vanuit de stakeholders. Op basis van deze voordracht maken wij per gremia of processtap de overweging of de vertegenwoordiger daadwerkelijk betrokken wordt.

Betrokkenheid voorbereiding

De RIS3 vormt een belangrijk inhoudelijk vertrekpunt voor dit programma. In het traject om te komen tot een RIS3 zijn relevante partners op meerdere manieren betrokken en is een uitgebreid **Entrepreneurial Discovery Process** doorlopen. In dit proces zijn gesprekken gevoerd en werksessies georganiseerd met ca. 40 partijen in Zuid-Nederland. Het gaat om mkb'ers (gerenommeerde bedrijven én 'unusual suspects' ofwel innovatieve en snel groeiende bedrijven), onderwijs-, kennis- en campusinstellingen, triplehelixorganisaties, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, gemeenten, de drie Zuid-Nederlandse provincies en partijen en instellingen uit het maatschappelijk middenveld. Vanuit deze stakeholders is een vertegenwoordiger naar voren geschoven. Ook zijn **drie bijeenkomsten met een externe begeleidingsgroep** gehouden over de hoofdlijn van de RIS3. Hierin zijn universiteiten, hogescholen, het bedrijfsleven (werkgevers- en sectororganisaties), lokale overheden en overige instellingen vertegenwoordigd. Tot slot heeft de **ambtelijke voorbereidingsgroep** (bestaande uit ambtelijke vertegenwoordigers van de drie provincies en Stimulus) regelmatig overlegd over de inhoud van de RIS3 met de andere Nederlandse landsdelen en het ministerie van EZK ('kwartiermakersoverleg'), de EC en de beheersautoriteiten in Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen.

Ook na vaststelling van de RIS3 en bij het opstellen van het EFRO-programma voor Zuid-Nederland heeft de ambtelijke voorbereidingsgroep de relevante partners in Zuid-Nederland en daarbuiten betrokken. Allereerst is er een **online consultatieronde** geweest waarin partners input konden leveren voor de uitwerking van het EFRO-programma. Hierbij zijn gesprekken gevoerd met:

- 1) Triplehelix-organisaties in Zuid-Nederland: In een gesprek zijn vertegenwoordigers van Industriebank LIOF, Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM), REWIN (mede namens partners in ENZuid) en Economisch Impuls Zeeland gevraagd input te leveren voor het EFRO-programma.
- 2) Kennisinstellingen: Belangrijke partners zijn geconsulteerd voor het opstellen van het EFRO-programma waaronder vertegenwoordigers van campus Zeeland, Brightland Campus en TU Eindhoven.
- 3) Overheden: Gesproken met vertegenwoordigers van gemeenten (gemeente Terneuzen, Venlo en 's-Hertogenbosch), provincies (Limburg, Zeeland en Noord-Brabant) en het ministerie van EZK.
- 4) Het maatschappelijk middenveld: Stakeholders uit het maatschappelijk middenveld zijn betrokken. Vertegenwoordigers van Maastricht School of Management, RVO, Health Holland/topsector Life Science and Health en de Limburgse Werkgevers Vereniging hebben tijdens gesprekken en discussies mee kunnen denken over het EFRO-programma.
- 5) Provincies + Rijk: Interne ambtelijke afstemming binnen de drie zuidelijke provincies en met het ministerie van EZK over de verbinding met de andere landsdelige EFRO-programma's en innovatiebeleid op Rijksniveau.

Aansluitend is de begeleidingsgroep – in dezelfde samenstelling als voor het opstellen van de RIS3 – op 2 momenten online bijeengekomen. Hierin zijn de resultaten uit de consultatieronde gedeeld en is van gedachten gewisseld over de verdere uitwerking van het programma. Ook is een conceptversie van voorliggend EFRO-programma met de begeleidingsgroep gedeeld, waarbij aanvullende feedback is opgehaald. Daarnaast is een conceptversie van voorliggend EFRO-programma online voor consultatie via de communicatiekanalen van Stimulus aan het brede publiek voorgelegd. De uitkomsten van de verschillende gesprekken en discussies zijn benut bij het opstellen van dit EFRO-programma.

Betrokkenheid uitvoering

Ook tijdens de uitvoering blijven partners betrokken. De volgende gremia zijn betrokken bij de uitvoering, toezicht en evaluatie van het programma:

- Programmasecretariaat Stimulus
- Comité van Toezicht
- Stuurgroep
- Deskundigencommissie

Het instellingsbesluit van het CvT, de Stuurgroep en Deskundigencommissie is openbaar en daarmee de leden van het CvT en de Stuurgroep en de vaste leden van de Deskundigencommissie.

Programmasecretariaat: Stimulus

Voor de uitvoering van het OPZuid 2021-2027 wordt het programmasecretariaat – net als in 2014-2020 - belegd bij Stimulus Programmamanagement. Stimulus begeleidt projectindieners bij het voorbereiden van hun aanvragen en de uitvoering van goedgekeurde projecten, bewaakt de financiële en inhoudelijke voortgang van het programma en zorgt voor de communicatie en publiciteit van het programma. Stimulus is onderdeel van de provincie Noord-Brabant en beheert meerdere Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen in Zuid-Nederland

Comité van Toezicht (CvT)

Er wordt bij de uitvoering van het EFRO-programma gewerkt met een CvT met een toezichthoudende rol. Het CvT ziet toe op de correcte uitvoering van het programma: het evalueert de uitvoering en de voortgang van het programma en brengt advies uit over door de Beheersautoriteit (provincie Noord-Brabant) voorgestelde wijzigingen van het programma. Dit comité behoudt dezelfde samenstelling en functie als in de programmaperiode 2014-2020 en bestaat uit vertegenwoordigers van:

- Commissaris van de Koning provincie Zeeland (voorzitter)
- Vertegenwoordiger Werkgevers
- Vertegenwoordiger Werknemers
- Vertegenwoordiger Steden
- Vertegenwoordiger Kennisinstellingen
- Vertegenwoordiger Milieuorganisaties
- Vertegenwoordiger Provincies
- Ministerie van EZK
- Het Maatschappelijk Middenveld

Stuurgroep

Er komt – net als in de programmaperiode 2014-2020 – één Stuurgroep voor de uitvoering van het EFRO-programma voor Zuid-Nederland, met vertegenwoordigers van triple helix-organisaties, kennisinstellingen, het Rijk en provinciale en lokale overheden. Deze heeft tot taak de uitvoering van het programma strategisch en inhoudelijk te monitoren en het CvT gevraagd en ongevraagd te adviseren over de strategische en inhoudelijke sturing van het programma. Het kan hierbij gaan om wijzigingen of accenten in de uitvoering van het programma of het programmabeheer. Daarmee heeft de Stuurgroep een inhoudelijk-strategische sturingstaak. Partners die een belangrijke rol hebben vervuld in de totstandkoming van de RIS3 en het EFRO-programma 2021-2027 worden ook betrokken in de strategische besluitvorming over de programmering.

Deskundigencommissie

Een expertgroep van onafhankelijke deskundigen op de terreinen van het EFRO-programma zal de inhoudelijke en eventueel vergelijkende beoordeling van projectaanvragen uitvoeren. Nadat aanvragen door Stimulus zijn getoetst op volledigheid en op passendheid binnen het EFRO-programma, beoordeelt de deskundigencommissie de kwaliteit van aanvragen en geeft zij een zwaarwegend advies aan de beheersautoriteit op basis van de kwalitatieve rangschikking van de aanvragen.

De criteria voor de selectie van deskundigen in de commissie zijn:

- Onafhankelijkheid: geen betrokkenheid bij aanvragers.
- Deskundigheid: inhoudelijke expertise op het/de terrein(en) van het programma.

De deskundigencommissie wordt benoemd door de beheersautoriteit op advies van het CvT. De samenstelling verandert ten opzichte van de programmaperiode 2014-2020, om zo recht te doen aan de inhoudelijke wijzigingen in het programma 2021-2027 ten opzichte van de periode ervoor.

Monitoring van de maatschappelijke impact

Bij de selectie, de monitoring en de verantwoording van projecten wordt de maatschappelijke impact binnen de 5 transities nadrukkelijk meegewogen in het EFRO-programma. Daarbij kijken we zowel naar de directe maatschappelijke impact van projecten als naar de potentie voor indirecte impact (later, elders). Hiertoe werkt Zuid-Nederland – parallel aan het EFRO-programma Zuid Nederland – aan een eigen monitoringssystematiek, waarbij we naar kwantitatieve én kwalitatieve aspecten kijken. Daarbij kijken we verder dan de formele monitoring in EFRO-kader.

Code of Conduct on Partnership

De ‘Code of Conduct on Partnership’ (Verordening (EU) Nr. 240/2014) is in acht genomen. Hier wordt op de volgende manier invulling aangegeven:

- Er wordt transparantie betracht over welke partners zijn geconsulteerd in de voorbereiding (zie de aparte bijlage in de RIS3 en dit hoofdstuk van het EFRO-programma) en in de uitvoering (website van Stimulus en de toekomstige website voor het EFRO-programma 2021-2027).
- Partners zijn voorzien van voldoende informatie en hebben voldoende tijd gehad om te reageren in de consultatie.
- Partners zijn in alle fasen betrokken: programmavoorbereiding, uitvoering, monitoring en evaluatie.
- Ondersteuning van ‘capacity building’ van partners: in de RIS3 en in het EFRO-programma is geconstateerd dat Zuid-Nederland beschikt over een sterke ‘innovatie-infrastructuur’ en samenwerkingsverbanden. Partners zijn ook in de afgelopen programmaperiode via het CvT, de Stuurgroep en de deskundigencommissie goed in staat gebleken om een bijdrage te leveren aan de uitvoering, monitoring en evaluatie van het programma. Er wordt weinig aanleiding gezien om aan ‘capacity building’ in brede zin te doen. Wel zet Stimulus programmamanagement in op gerichte ondersteuning en training van potentiële aanvragers, onder andere waar het nieuwe doelgroepen betreft (o.a. Burgercoöperaties en andere partijen in het ‘maatschappelijk middenveld’). Dit gebeurt d.m.v. informatiebijeenkomsten, workshops, events, online voorlichting en andere communicatiemiddelen (zie ook hoofdstuk 7).
- Platforms om te leren en goede parktijken uit te wisselen: naast de deskundigencommissie wordt een groep ‘ervaringsdeskundigen’ (aanvragers uit de afgelopen programmaperiode) informeel geraadpleegd bij aanvang van de programmaperiode 2021-2027 en gedurende de uitvoering.

7. Communicatie en zichtbaarheid

Max. tekens: 4.456/ 4.500

Doelgroepen

1. (Potentiële) begunstigden

- mkb-bedrijven in de bovenste drie lagen van de innovatiepiramide: koplopers, ontwikkelaars en toepassers.
- Consortia van mkb met:
 - Kennis- en onderzoeksinstituten (MBO, HBO en WO)
 - Maatschappelijke organisaties/middenveld
 - Sectorale/clusterorganisaties
 - Regionale samenwerkingsverbanden, netwerken, verenigingen en coöperaties op gebied van innovatie

2. Stakeholders

- MA
- Zuid-NL provincies (GS, PS en directie)
- Triple- en quadrupel-helix organisaties en ROM's
- Stedelijk netwerk
- Rijk
- EC
- CvT
- Deskundigencommissie
- Stuurgroep

3. Publieke doelgroepen

- Politiek (decisionmakers op lokaal-regionaal-landelijk-Europees niveau).
- Brede publiek. Profiel: 35-55 jaar oud, werkzaam, middel tot hoog opgeleid, positief-kritisch t.o.v. EU.

Communicatiedoelstellingen

Communicatie draagt bij aan een brede toegankelijkheid van het programma en maakt de effecten van het programma zichtbaar. De doelstellingen per doelgroep:

1. (Potentiële) begunstigden

- Motiveren om goede projectvoorstellen te ontwikkelen
- Informeren en adviseren over subsidiemogelijkheden en projectadministratie
- Transparantie bieden m.b.t. beleid, processen en besluitvorming
- Enthousiasmeren om te communiceren over het project

De verordening van de EC beschrijft het belang van communicatie over projecten. Daarbij wordt expliciet een rol voor de begunstigden benoemd. MA's en begunstigden zullen meer samen optrekken bij communicatie over projecten, dit maakt de boodschap krachtiger. Daarbij is extra aandacht voor het begrijpelijk maken van complexe en abstracte innovaties.

2. Stakeholders

- Informeren over- en betrekken bij het programma
- Informeren over voortgang, resultaten en meerwaarde van het programma

3. Publieke doelgroepen

- Informeren over de effecten van de inzet van EU-geld
- Informeren over regionale samenwerking op Zuid-Nederlandse schaal

Voor de realisatie van deze doelstellingen is voor de gehele programmaperiode 1,8 miljoen euro gereserveerd (te financieren vanuit technische bijstand en eigen middelen).

Strategische projecten of projecten met grote impact

Bij de publieke doelgroepen is vaak weinig bekend over resultaten van Europese programma's en de impact op onze samenleving. Daarom brengt Zuid strategische 'icoonprojecten' en projecten met grote maatschappelijke impact bij het brede publiek onder de aandacht d.m.v. van issuemaking in combinatie met een cross-mediale campagne. Het gaat bv. om projecten met een duidelijke lokale impact, die leiden tot zichtbare innovaties in Zuid en daarbuiten en waarin nieuwe vormen van samenwerking zichtbaar zijn.

Landelijke samenwerking

Om het effect van onze communicatie-inspanningen bij publieke doelgroepen te versterken, wordt op lidstaatniveau samengewerkt onder de noemer Europa om de Hoek. Daarin zijn alle ESI-programma's vertegenwoordigd, alsook betrokken ministeries, RVO, permanente vertegenwoordiging EC en Europe Direct Netwerk. De regie ligt bij ministerie EZK. In de gezamenlijke communicatie over resultaten stellen we projecten en eindgebruikers centraal omdat dat de geloofwaardigheid van onze boodschap vergroot. In de communicatie met publieke doelgroepen is het onderscheid tussen de verschillende fondsen niet relevant. We communiceren over 'Europa' of 'Europese fondsen'.

Communicatiekanalen: cross mediale aanpak

1. Programmawebste

De belangrijkste bron van informatie voor alle doelgroepen. De website wordt zo ingericht dat informatie voor (potentiële) begunstigden en intermediairs snel vindbaar, begrijpelijk en actueel is en projecten goed zichtbaar zijn.

2. Online media

- Betaalde en onbetaalde exposure via sociale media: linkedIn, twitter, facebook en Instagram
- Publieksversie jaarverslag
- Digitale nieuwsbrief
- Externe kanalen programmapartners, Europa om de Hoek en EC
- Webinars

3. Evenementen

- Werkbezoeken
- Publiciteitsmomenten
- Mediacampagnes

4. Print media

- Factsheets over openstellingen
- Advertorials in relevante bladen
- Artikelen en persberichten

Indicatoren voor monitoring en evaluatie van communicatie:

- Aantal deelnemers voorlichtings- en andere bijeenkomsten en kwalitatieve feedback d.m.v. evaluatieformulieren.
- Aantal bezoekers op de programmawebste en europaomdehoek.nl.
- Volgers, bereik en interactie op onze sociale mediakanalen.
- Klanttevredenheidsonderzoek gedurende de looptijd.
- Oplage en bereik bij print- en mediacampagnes.
- Het aantal plaatsingen van persberichten.

Contactpersoon

8. Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en financiering die geen verband houdt met kosten

Referentie: Artikelen 88 en 89 van de GB-verordening

Uitgangspunt: Zuid-Nederland zet in op maximale vereenvoudiging van de administratieve lasten voor subsidieaanvragers en uitvoerders van projecten, binnen de daartoe gestelde kaders in de GB-verordening. Daarbij sluit Zuid-Nederland aan op de afspraken die landelijk worden gemaakt over vereenvoudiging van de eenheidskosten.

PM: tabel 14 en bijlagen worden later ingevuld (na afstemming tussen EZK en de landsdelen)

Tabel 14: Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en financiering die geen verband houdt met kosten

Intended use of Articles 88 and 89	YES	NO
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 88 CPR (if yes, fill in appendix 1)	☐	☐
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked to costs according to Article 89 CPR (if yes, fill in Appendix 2)	☐	☐

Gebruik deze tabel om aan te geven of een van deze twee opties wordt gebruikt. Zo ja, gebruik bijlage 1 voor de eerste optie, bijlage 2 voor de tweede optie.

Bijlage 2a: een lijst van geplande "operations of strategic importance" en een tijdsplanning, alleen ter informatie

Appendix 1: Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates⁴

**Template for submitting data for the consideration of the Commission
(Article 88)**

Date of submitting the proposal	
Current version	

⁴ The Council's partial mandate changed the title of the appendix, linked to CPR Block 6.

B. Details by type of operation (to be completed for every type of operation)

Did the managing authority receive support from an external company to set out the simplified costs below?

If so, please specify which external company:

Yes/No – Name of external company

Types of operation:

1.1. Description of the operation type	
1.2]specific objective	
1.3 Indicator triggering reimbursement	
1.4 Unit of measurement for indicator triggering reimbursement	
1.5 Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	
1.6 Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	
1.7 Categories of costs covered by unit cost, lump sum or flat rate	
1.8 Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation? (Y/N)	
1.9 Adjustment(s) method	
11.10 Verification of the achievement of the unit of measurement - describe what document(s) will be used to verify the achievement of the unit of measurement? - describe what will be checked during management verifications (including on-the-spot), and by whom. - describe what arrangements will be made to collect and store the data/documents described?	
1.11 Possible perverse incentives or problems caused by this indicator, how they could be mitigated, and the estimated level of risk	
1.12 Total amount (national and EU) expected to be reimbursed by the Commjission on this basis	

C: Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates *

1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data; where the data are stored; cut-off dates; validation, etc.).

2. Please specify why the proposed method and calculation is relevant to the type of operation.

3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and attached to this annex in a format that is usable by the Commission.

4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.

5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.

*** Justifications on the underlying data, the calculation methodology and resulting rate or amount and related assessment by the audit authority [(in points 1, 3 and 5)] are not required when the simplified cost options submitted in this Appendix are established at Union level [(other policies or through the DA referred to in Article 88(4)].**

Appendix 2: [Union contribution based on Financing not linked to costs]¹

Template for submitting data for the consideration of the Commission
(Article 89)

Date of submitting the proposal	
---------------------------------	--

¹ The Council’s partial mandate amended the title, linked to CPR Block 6.

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	The amount covered by the financing not linked to cost	Type(s) of operation covered	Conditions to be fulfilled/results to be achieved	Indicator		Unit of measurement for the conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Envisaged type of reimbursement method to reimburse the beneficiary or beneficiaries ⁶
							Code	Description		
The overall amount covered										

⁶ The Council partial mandate added this column in line with CPR Block 6.

B. Details by type of operation (to be completed for every type of operation)

Types of operation:

1.1. Description of the operation type			
1.2 specific objective			
1.3 Conditions to be fulfilled or results to be achieved			
1.4 Deadline for fulfilment of conditions or results to be achieved			
1.5 Indicator definition			
1.6 Unit of measurement for conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission			
1.7 Intermediate deliverables (if applicable) triggering reimbursement by the Commission with schedule for reimbursements	Intermediate deliverables	Date	Amounts
1.8 Total amount (including EU and national funding)			
1.9 Adjustment(s) method			
1.10 Verification of the achievement of the result or condition (and where relevant, the intermediate deliverables) - describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the result or condition (and where relevant, the intermediate deliverables) - describe how management verifications (including on-the-spot) will be carried out, and by whom. - describe what are the arrangements will be made to collect and store relevant data/documents			
1.10a Use of grants in the form of financing not linked to costs. <i>Does the grant provided by</i>			

<u>Member State to beneficiaries take the form of financing not linked to costs? [Y/N]⁷</u>	
1.11 Arrangements to ensure the audit trail Please list the body(ies) responsible for these arrangements.	

Appendix 2a

List of planned operations of strategic importance with a timetable

Max. tekens: **1.891/ 2.000**

In de periode 2021-2027 zetten wij minimaal 5 strategische projecten in de schijnwerpers: waarvan minimaal 1 per transitie (energie, grondstoffen, klimaat, landbouw en voeding en gezondheid) en minimaal 1 per gekozen specifieke beleidsdoelstelling (zie H.1). Onder strategische projecten verstaan wij projecten die werken aan innovatieve oplossingen binnen de 5 maatschappelijke transities en bijdragen aan het versterken van de regionale kracht op het gebied van economie, ondernemerschap en innovatie met als doel maatschappelijke én economische impact. Bij zichtbare maatschappelijke impact kan gedacht worden aan: werken aan een flexibel energiesysteem, meer biobased materialen, verbeterde waterkwaliteit en -veiligheid, gezonde betaalbare voeding en langer gezond leven. Het zijn demonstratie- en ontwikkelingsprojecten zoals living labs en pilots waarbij de innovatie technologisch, maatschappelijk en/of organisatorisch van aard is. De projecten zijn een toonbeeld van samenwerking met een brede doelgroep in en tussen regio's en leveren een significante bijdrage aan de resultaat- en output indicatoren van het programma. Het zijn bovenal projecten waar we trots op zijn! Strategische projecten zijn bijzonder en aansprekend zodat ze maatschappelijke erkenning krijgen⁸.

Wij verwachten de eerste 3 strategische projecten eind 2023 te kunnen toekennen en de overige 2 in 2024. Communicatie over strategische projecten start na de toekenning van subsidie en wordt geïntensiveerd zodra een project in uitvoering komt en zichzelf bewijst als project van strategisch belang. Communicatie loopt via de kanalen van Stimulus en betrokken provincies. Deze projecten worden ook onderdeel van onze issuemakingcampagne met als doel ze maatschappelijk te profileren en daarmee bij publieke doelgroepen de zichtbaarheid te vergroten van de EU-steun en toegevoegde waarde van Europese programma's.

9. SMB verklaring

De Nederlandse EFRO-programma's 2021-2027 zijn niet m.e.r.-plichtig, zodat een SMB-verklaring niet vereist is. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar onderstaande brief.

⁷ The Council's partial mandate added point 1.10a, which COM is proposing to amend in order to improve clarity.

⁸ Dit is geen criterium dat wordt meegenomen in de beoordeling van projecten voor toekenning van subsidie.